

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra historie

**SS-HAUPTSTURMFÜHRER A KRIMINÁLNÍ RADA
HEINRICH GOTTSCHLING (1909 – 1947). VEDOUCÍ
GESTAPA V OLOMOUCI (1940 – 1942), KLADNĚ
(1943 – 1944) A TÁBOŘE (1944 – 1945)**

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vendula Hofmanová

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kreisinger

Olomouc 2016

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že bakalářskou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Vendula Hofmanová

Poděkování

Mé velké díky náleží hlavně PhDr. Pavlu Kreisingerovi za pomoc, podnětné rady a cenné připomínky, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. Dále bych chtěla poděkovat všem odborným pracovnícím a pracovníkům Národního archivu v Praze a Archivu bezpečnostních složek za jejich ochotu při vyhledávání potřebných archiválií. Poděkování patří i mým nejbližším za podporu a trpělivost.

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Literatura a prameny	5
2.1. Literatura.....	5
2.2. Prameny	7
3. Gestapo.....	9
4. Gottschlingův život a jeho kariéra u Gestapa do roku 1940	14
5. Vedoucí venkovní služebny gestapa v Olomouci (1940-1942)	16
5.1. Sokolská a městská akce	18
6. Krátké působení na řídicích úřadovnách gestapa v Brně a Praze (1942–1943).....	22
6.1. Brno	22
6.2. Praha	23
7. Vedoucí venkovní služebny gestapa na Kladně (1943-1944).....	25
8. Posledním vedoucím venkovní služebny gestapa v Táboře (1944–1945)	27
8.1. Květen 1945 a národní povstání	30
9. Retribuční soudnictví a Mimořádné lidové soudy v poválečném Československu	35
9.1. Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře (1945–1947)	37
10. Gottschlingův proces před Mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře	38
11. Závěr.....	41
12. Seznam použitých pramenů a literatury	42
12.1. Archivní prameny	42
12.2. Literatura	43
12.3. Internetové zdroje.....	45
Seznam použitých zkratk	46
Resumé	47
Seznam příloh.....	48
Anotace.....	52

1. Úvod

Ačkoli od ukončení druhé světové války uplynulo více jak sedmdesát let, stále v dějinách nejen českých, ale i světových, zaujímá místo, které v každém z nás vyvolává silné emoce. Nacistické zločiny si zpravidla spojujeme hlavně s židovskou genocidou a jmény jejich hlavních aktérů.

Dějiny druhé světové války byly popsány z různých hledisek téměř ve všech zemích světa. Velké množství syntetických prací i dílčích studií naznačují, že se jedná o téma historicky zcela vyčerpané. Dovolila bych si tvrdit opak. Ačkoli z pohledu mezinárodních vztahů je toto téma historicky velmi dobře pokryto i biografie nejvýraznějších osobností stojících v čele i v pozadí této světové války poskytují ucelený pohled na politické pozadí konfliktu, dílčí studie o osobnostech stojících nenápadně v čele místních služeben gestapa poskytují badatelsky bohatý materiál.

Heinrich Gottschling je jednou z pozapomenutých osobností toho konfliktu. Gottschling byl vedoucím služeben gestapa v Olomouci, Kladně a Táboře. Po porážce Říše byl souzen Mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře, kde byl v roce 1947 odsouzen k smrti.

Tato dílčí studie má za cíl předložit pohled na působení H. Gottschlinga v jednotlivých služebnách gestapa stejně jako zmapovat jeho následný soud v Kutné hoře. Dosavadní bádání sice nabízí informace o H. Gottschlingovi díky jeho působení v různých služebnách gestapa, avšak jsou to pouze kusé informace a dílčí studie zabývající se jeho osobou není.¹ Při zpracování osudů Heinricha Gottschlinga se hodlám zabývat i

¹ V souvislosti s jeho působením v Brně jej zmiňuje ADAMEC, Václav: Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943. In: *Securitas Imperii*, roč. 28, 2016, č. 1, s. 60-95, ADAMEC, Václav: Referát II A brněnského Gestapa 1939-1943. Magisterská diplomová práce. Brno 2012, VAŠEK, František - ČERNÝ, Vladimír - BŘEČKA, Jan: Místa zkropená krví. Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940-1945. Brno 2015, SLÁDEK, Oldřich: Zločinná role Gestapa. Praha 1986. Dále jej zmiňují i PLACHÝ, Jiří: „Strážkyně hranic“. In: *Securitas*

fenomémem retribučního soudnictví. Mimořádné lidové soudy byly ustanoveny na základě dekretu prezidenta republiky, přesněji podle dekretu o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech č. 16/1945 Sb.²

2. Literatura a prameny

2.1.Literatura

Pro většinu prací zabývající se gestapem na území protektorátu je stěžejní publikace od Oldřicha Sládka *Zločinecká role gestapa*.³ V knize je kladen důraz hlavně na komunistický odboj, nicméně z faktografického hlediska je publikace nadmíru přínosná. Ze zahraniční literatury to je zejména dvojice historiků Carsten Dams a Michael Stolle a jejich kniha *Gestapo, moc a teror ve třetí říši*,⁴ která se zabývá vznikem a vývojem gestapa v Říši a jeho fungování v satelitních státech. Z nejnovějších publikací je významná publikace *Gestapo za druhé světové války. „Domácí fronta“ a okupovaná Evropa* editovaná Gerhardem Paulem a Klausem-Michaellem Mallmannem.⁵ Rozsáhlá publikace nabízí historii gestapa i sondy do fungování gestapa v okupovaných státech.⁶

Pro mou práci jsou stěžejní publikace zabývající se služebnami v Olomouci, Brně, Praze, Kladně a Táboře. Ke každé úřadovně gestapa uvedených měst existují dílčí publikace, které se zabývají určitými složkami či osobnostmi úřadoven, avšak doposud neexistuje publikace, která by jednotlivé služebny komplexně popisovala. Pražskou

Imperii, roč. 13, 2006, s. 76–84, ČERVENKA, Jiří: *Šla s ním až na šibenici*. Nové Strašecí 2006, PADEVĚT, Jiří: *Krvavé finále. Jaro 1945 v českých zemích*. Praha 2015.

² Jedná se o tzv. Velký retribuční dekret. Existují dva dekrety toho jména, jeden pochází ještě z Londýna, odlišují se trestným činem udavačství, který byl připojen až v červnu roku 1945.

³ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986.

⁴ DAMS, Carsten – STOLLE, Michael: *Gestapo. Moc a teror ve Třetí říši*. Praha - Litomyšl 2010.

⁵ PAUL, Gerhard - MALLMANN, Klaus - Michael: *Gestapo za druhé světové války*. Praha 2010.

⁶ Například k protektorátu SLÁDEK, Oldřich: *Stanné právo a stanné soudy*. In: PAUL, Gerhard - MALLMANN, Klaus - Michael: *Gestapo za druhé světové války*. Praha 2010, s. 346-368.

úřadovnou se zabývají zejména Pavel Kreisinger⁷ a Jiří Plachý⁸. Brněnskou služebnou se v současnosti zabývají Vladimír Černý⁹ a Václav Moravec¹⁰. Služebnou gestapa v Olomouci zkoumají Jiří Fiala¹¹ či Josef Bartoš.¹² Kladenskou služebnou se zabývá Václav Krůta¹³, Milan Bárta¹⁴, Jiří Plachý¹⁵ či Jiří Červenka¹⁶. Táborskou služebnou se zabývá Jaroslav Hojda,¹⁷ ačkoli jeho práce směřují spíše k odbojové činnosti na Táborsku a místní služebnou se zaobírá spíše okrajově v souvislosti s partyzánskými akcemi.

Podobná situace jako s místními služebnami gestapa je i u studia mimořádného lidového soudnictví. Stěžejní prací je publikace Mečislava Boráka *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*¹⁸, která v první části nabízí ucelený pohled na problematiku MLS, ve druhé části zkoumá MLS v Ostravě. Novější publikací pojednávající o lidovém soudnictví je *Národní očista: retribuce v poválečném Československu* od britského historika Benjamin Frommera,¹⁹ která nabízí pohled na MLS očima cizince oproštěného od politických vlivů a osobního

⁷ KREISINGER, Pavel: Personální obsazení tzv. protiparašutistického podreferátu IV 2b pražské řídicí úřadovny gestapa v letech 1943–1945. Pokus o rekonstrukci na základě výpovědí hlavního dešifřanta podreferátu IV 2b Karla Schnabla a dalších pramenů. In: *Historica Olomucensia*, roč. 45, 2013, s. 169–203.

⁸ PLACHÝ, Jiří: *Dvě cesty na šibenici. Životní osudy příslušníků pražského Gestapa Wilhelma Wollnera a Friedricha Dennerta*. In: *Paměť a dějiny*, roč. 8, 2014, č. 2, s. 89–99.

⁹ ČERNÝ, Vladimír: *Gestapo proti katolické církvi. Zásah vůči opatství augustiniánů na Starém Brně a následné soudní spory*. In: *Securitas Imperii*, roč. 25, 2014, č. 2, s. 40–77.

¹⁰ ADAMEC, Václav: Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943. In: *Securitas Imperii*, roč. 28, 2016, č. 1, s. 60–95., ADAMEC, Václav: *Referát II A brněnského Gestapa 1939–1943*. Magisterská diplomová práce, Brno 2012.

¹¹ FIALA, Jiří: *Z historie katovského řemesla v Olomouci. III. Popravy v Olomouci za nacistické okupace v letech 1939 - 1945 a během činnosti zdejšího Mimořádného lidového soudu v letech 1945 - 1948*. In: *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci*, č. 298. Olomouc 2009, s. 61–86.

¹² BARTOŠ, Josef: *Odboj proti nacistickým okupantům na Olomoucku v letech 1939-1945*. Olomouc 1997; BARTOŠ, Josef - TRAPL, Miloš: *Za nacistické okupace (úvodní podkapitola: Prameny a literatura, Německá okupace města, Ekonomický vývoj, Postavení církvi, Školství, Problémy kultury, Odpor a odboj v prvních letech okupace)*. In: SCHULZ, Jindřich a kol.: *Dějiny Olomouce*. 2. svazek. Olomouc 2009.

¹³ KRŮTA, Václav: Personální obsazení kladenské služebny německé tajné státní policie (gestapa). In: *Slánský obzor*, roč. 12, 2004, s. 79–96; KRŮTA, Václav: Zřízení venkovní služebny německé tajné státní policie (gestapa) v Kladně. In: *Slánský obzor*, roč. 11, 2003, s. 74–91.

¹⁴ BÁRTA, Milan: Všichni čekají tvrdý a spravedlivý trest. Konec kladenského Gestapa. In: *Paměť a dějiny*, roč. 10, 2016, č. 2.

¹⁵ PLACHÝ, Jiří: „Strážkyně hranic“. In: *Securitas Imperii*, roč. 13, 2006, s. 76–84.

¹⁶ ČERVENKA, Jiří: *Šla s ním až na šibenici*. Nové Strašecí 2006.

¹⁷ HOJDAR, Jaroslav: *Vyprávění válečného kluka. Kronika protinacistického odboje na Táborsku*. Praha 2014.

¹⁸ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998.

¹⁹ FROMMER, Benjamin: *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha 2014.

zatížení minulosti. V rozsáhlé publikaci Frommer srovnává Mimořádné lidové soudy se soudy s nacistickými zločinci v jiných zemích.

Pouze některé Mimořádné lidové soudy jsou zpracovány. Mezi autory pojednávající o jednotlivých soudech patří výše uvedený Mečislav Borák zabývající se Ostravským MLS, Lucie Jarkovská, která zpracovala MLS v Hradci Králové.²⁰ Dále se problematikou zabývají například Vladimír Černý,²¹ Zuzana Dubová,²² Petr Justin,²³ Jaroslav Nečas,²⁴ Jiří Grézl.²⁵

Problematika MLS v Kutné Hoře je v současnosti zpracována pouze povrchem. Jeho činnost popisuje ve své bakalářské práci *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky* Jan Kamenář²⁶ a Lukáš Koula v bakalářské práci *Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře v roce 1948 v době tzv. druhé retribuice*.²⁷ Obě práce se MLS v letech 1945 – 1947 zabývají pouze okrajově, což nabízí prostor pro další bádání.

2.2.Prameny

Základním kamenem mé bakalářské práce jsou dokumenty z fondu Mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře.²⁸ Vyšetřovací spis H. Gottschlinga obsahuje krom výsledků samotného Gottschlinga i jeho osobní informace, výsledky svědků k jednotlivým

²⁰ JARKOVSKÁ, Lucie: *Odplata, či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945–1948 Královéhradecku*. Praha 2008.

²¹ ČERNÝ, Vladimír: *Procesy s příslušníky nacistického bezpečnostního aparátu v Brně a jejich osudy v letech 1945–1956*. In: ARBURG, Adrian von – DVOŘÁK, Tomáš – KOVAŘÍK, David a kolektiv (Ed.): *Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945*. Brno 2010,

²² DUBOVÁ, Zuzana: *Mimořádný lidový soud Chrudim*. In: *Sborník prací východočeských archivů, 2008, č. 12, s. 259-269*.

²³ JUSTIN, Petr: *Mimořádný lidový soud v Písku 1945-1948*. In: *Jihočeský sborník historický, 2002, č. 71, s. 98-122*.

²⁴ NEČAS, Jaroslav: *Mimořádný lidový soud v Hradci Králové 1945–1948 a jeho ohlas v dobovém tisku*. Bakalářská diplomová práce, Brno 2011.

²⁵ GRÉZL, Jiří: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. Šumperk 2007.

²⁶ KAMENÁŘ, Jan: *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*. Bakalářská diplomová práce. Praha 2013.

²⁷ KOULA, Lukáš: *Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře v roce 1948 v době tzv. druhé retribuice*. Bakalářská diplomová práce. Liberec 2011.

²⁸ Státní oblastní archiv v Praze, fond MLS Kutná Hora

případům, obžalobu a rozsudek. Jedná se o obsáhlý spis čítací přes 200 folií, které se převážně věnují jeho činnosti ve služebnách v Kladně a Táboře.

Další informace týkající se Gottschlinga jsou uloženy v Archivu bezpečnostní složek České republiky.²⁹ Jedná se hlavně o fond 325 (Stíhání nacistických válečných zločinců) a fond 2M (Odbor politického zpravodajství MV). H. Gottschling je k nalezení i ve fondech 141 (Německé soudy v říši), 300 (Zemský odbor bezpečnosti Praha), 302 (Hlavní správa Vojenské kontrarozvědky), 304 (Různé bezpečnostní spisy po roce 1945), 305 (Ústředna Státní bezpečnosti), 315 (Zemský odbor bezpečnosti II), 52 (Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD), Z (Mapy zpráv zpracované Studijním ústavem MV), nicméně dokumenty uložené v těchto fondech nepřináší nové informace, většinou obsahují pouze jeho zadržovací protokol, či ho někdo uvedl jako člena některé služebny gestapa, případně obsahují opisy jeho výslechů, které jsou k nalezení ve vyšetřovacím spisu H. Gottschlinga u MLS.

Doplňkové materiály jsou dále k nalezení v berlínském Spolkovém archivu.³⁰ Jedná se o osobní složku SS Heinricha Gottschlinga, kde lze zjistit například jeho kariérní postup a hodnosti. Při zpracování bakalářské práce jsem též čerpala materiály junáka Rudolfa Plajnera a přátel: rukopisy 1970 – 1988.³¹

²⁹ Zde je také uložena jeho členská karta NSDAP a karta spolupracovníka.

³⁰ Bundesarchiv Berlin, SSO, sign. SSO 25A, H. Gottschling. Autorka pracovala s kopií karty, která byla pořízena Mgr. Janem Vajskebrem a která je uložena ve sbírkách oddělení zkoumání let 1938-1945 v Ústavu pro studium totalitních režimů v Praze.

³¹ Dostupné na <http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/>

3. Gestapo

Za vznik gestapa lze považovat 28. duben 1933, kdy došlo ke vzniku Úřadu tajné státní policie. V době svého vzniku měla působnost pouze na území Pruska pod vedením Hermanna Göringa.³² Ten ji po přetvoření pruské Politické policie do Úřadu Tajné státní policie vyjmul zcela z vnitřní správy a podřídil je přímo své osobě. Gestapo nemohlo být v budoucnu nijak kontrolováno žádným z ministerstev, pouze Göringem osobně.³³

Po roce vedení gestapa přenechal úřad Göring Heinrichu Himmlerovi. Výnosem ze 17. června 1936 se pravomoc gestapa rozšířila na území celého Německa. Další zákony potom upravovaly vztah soudů a nového úřadu – gestapo nepodléhalo rozhodnutím soudů, pakliže se příslušníci gestapa rozhodli zkonfiskovat majetek, či někoho zatknout, ani soudní rozhodnutí jim v tom nezabránilo.³⁴

Primární úkol gestapa byla kontrola potencionálních i reálných politických odpůrců a s tím spojená exekutivní činnost „*vyhledávat a potírat všechny protistátní snahy na celém území státu, soustřeďovat a vyhodnocovat výsledky pátrání, informovat vládu a ostatní úřady.*“³⁵

Na území protektorátu přišli jednotky gestapa v závěsu za armádními jednotkami. Ihned po svém příchodu se dali do zřizování služeben v Praze a Brně (Staatspolizeileitstellen)³⁶ a následně se zřídili venkovní služebny (Ausendienststellen). Do léta 1939 už vznikla síť služeben, která se až do konce války příliš neměnila.³⁷

Po vypuknutí války došlo k reorganizaci služeben gestapa, která napodobovala strukturu řídicích služeben. Krom tří oddělení, která fungovala již dříve, došlo ke vzniku řady referátů. Tato struktura se zachovala až do roku 1943, s jedinou změnou a to vznikem

³² SLÁDEK, Oldřich: Zločinná role Gestapa. Praha 1986, s. 13. – 15; DAMS, Carsten – STOLLE, Michael: *Gestapo. Moc a teror ve Třetí říši*. Praha - Litomyšl 2010, s. 16 uvádí datum vzniku gestapa 26. 4. 1933.

³³ zákon o gestapu z 30. listopadu 1933, viz DAMS, Carsten – STOLLE, Michael: *Gestapo. Moc a teror ve Třetí říši*. Praha - Litomyšl 2010, s. 18.

³⁴ DAMS, Carsten – STOLLE, Michael: *Gestapo. Moc a teror ve Třetí říši*. Praha - Litomyšl 2010, s. 14 – 19.

³⁵ Úkol tajné státní policie stanovený v pruském zákonu ze dne 10. 2. 1936. Citováno dle SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986, s. 14

³⁶ Povýšeny na řídicí úřadovny R. Heydrichem výnosem s účinností od 1. září 1939

³⁷ SLÁDEK, Oldřich: *Stanné právo a stanné soudy*. In: PAUL, Gerhard - MALLMANN, Klaus - Michael: *Gestapo za druhé světové války*. Praha 2010, s. 354 – 355.

referátu II J po atentátu na Reinharda Heydricha, který se zabýval případy souvisejícími s atentátem. Struktura vypadala následovně:³⁸

I. oddělení – osobní záležitosti úředníků a zaměstnanců, vnitřní správa

II. oddělení – politické záležitosti (exekutiva)

Referáty:

II A – komunismus, marxismus, levicová hnutí odporu, navrátilci z SSSR a Španělska

II B – církve, sekty, židé, zednáři

II BM – pravicové hnutí odporu³⁹

II C – německá pravicová opozice

II D – ochranná vazba, předávání do koncentračních táborů

II E – hospodářské záležitosti a přestupky, porušování pracovní morálky

II F – spisovna a kartotéky

II G – neoprávněné držení zbraní a třaskavin, přečiny podle zákona o tzv. záludných útocích na stát

II H – porušení zákona Němci

II J – osobní ochrana státních a veřejných činitelů

II K – daktyloskopie a fotografování

II P – záležitosti tisku

II S – mravní záležitosti, homosexuálové (později zrušeno)

III. oddělení – obranné zpravodajství

Referáty:

III A – obranné zpravodajství (kontrarozvědka), české jednotky v zahraničí, vyhodnocování spisů zabavených českým orgánům (MNO, MV aj.)

III B – zabezpečení průmyslu, závodní stráž, prověřování osob pro tajnou výrobu (obrana proti sabotážím od r. 1942)

III C – dohled nad cizinci, dezertéři, cizí legionáři

³⁸ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986, s. 95 – 96; ADAMEC, V.: *Referát II A brněnského Gestapa 1939-1943*. Magisterská diplomová práce, Brno 2012, s. 21-22.

³⁹ K tomuto referátu viz například PLACHÝ, Jiří: *Dvě cesty na šibenici. Životní osudy příslušníků pražského Gestapa Wilhelma Wollnera a Friedricha Dennerta*. In: *Paměť a dějiny*, roč. 8, 2014, č. 2, s. 89–99.

III G – pohraniční policie

III Gst (Geschäftsstelle) – protokol vedení spisů a kartotéka třetího oddělení

V roce 1943 došlo k reorganizaci vnitřního členění řídicích úřadoven gestapa. Změna organizace měla vést k přesnému a účelnému rozdělení všech dosud existujících referátů i nově vzniklých. Nová organizace zůstala v podstatě až do konce války s jednou úpravou a to vznikem referátu V, který byl přidán po připojení kriminální policie v polovině roku 1944.⁴⁰

I. oddělení – osobní oddělení:

Referáty:

I ORG – organizační – zřizování a rušení služeben, vydávání organizačních oběžníků, protiletectká ochrana, hlavní podatelna a výpravna

I A – personální; 7 podreferátů (I A 1 W, I A 1 – I A 6)

I B – školení; 2 podreferáty (I B 1, I B 2)

I D – disciplinární záležitosti úředníků a zaměstnanců, dotazníky a posudky, výpravna pro velitele úřadovny

II. oddělení – hospodářské a správní záležitosti

Referáty:

II A – účtárna; 5 podreferátů (II A 1 – II A 5)

II B – správa budov; 5 podreferátů (II B 1 – II B 5)

II C – technické záležitosti; 4 podreferáty (II C 1 – II C 4)

III. oddělení – převedeno do exekutivy a přeměno v referáty IV 3 a IV N (viz níže)

IV. oddělení – exekutiva (Gegnerforschung und Bekämpfung)

Referáty:

IV 1 – opozice

Podreferáty:

IV 1 a – levicové hnutí; 4 sektory (IV 1 a 1 – IV 1 a 4)

IV 1 b – pravicové hnutí; 4 sektory (IV 1 b 1, IV 1 b 2 a – 2 c)

⁴⁰ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986, s. 273 – 278; ČEŠÍK, Vojtěch: *Richard Heidan (1893-1947) a Franz Langer (1898-1947). Představitelé venkovní služebny gestapa v Olomouci*. Bakalářská diplomová práce. Olomouc 2016, s. 26 – 29.

IV 1 c – zahraniční dělníci, zahaleči, váleční zajatci; 2 sektory (IV 1 c 1 – c 2)

IV 2 – sabotáže

Podreferáty:

IV 2 a – sabotáže, zbrojní průmysl, zbraně; 2 sektory (IV 2 a 1 – a 2)

IV 2 b – parašutisté a partyzáni, rádiové protihry; 4 sektory (IV 2 b 1 – b 4)⁴¹

IV 3 – obranné zpravodajství

Podreferáty:

IV 3 a – obrana proti špionáži, zběhové, příslušníci zahraničních jednotek, případy velezrady, zvláštní přezkušování, záležitosti letišť, vyhodnocování zabavených spisů čs. zpravodajské služby, „modré spisy“ a politické spisy českých orgánů (pokud se případem nezabývalo IV 1 b 2 a)

IV 3 b – hospodářské záležitosti, zajišťování průmyslu, obranní pověřenci, závodní stráž, dohlédací průmyslová komise, ztráty tajných materiálů, ochrana patentů, zvláštní komise pro ČMD

IV 3 c – hraniční záležitosti, pasy, propustky a povolenky, přezkušování víz (od listopadu 1944 přeměněno ve IV G)

IV 3 d – střežení válečně důležitého hospodářství (od listopadu 1944 IV 3 c)

IV 3 z – spojení k frontovým zpravodajcům, obrana proti nepřátelským zpravodajským službám

IV 4 – světonázorový protivník (Weltanschaulicher Gegner)

Podreferáty:

IV 4 a – církve, sekty, svobodné zednářství, trestné činy duchovních, spiritismus, vykládání karet, jasnovidci a věštkyně

IV 4 b – židé a míšenci, emigranti (od r. 1944)

IV 5 – zvláštní případy (Sonderfälle)

Podreferáty:

⁴¹ Podrobněji k tomu viz KREISINGER, Pavel: *Personální obsazení tzv. protiparašutistického podreferátu IV 2b pražské řídicí úřadovny gestapa v letech 1943–1945. Pokus o rekonstrukci na základě výpovědí hlavního dešifřanta podreferátu IV 2b Karla Schnabla a dalších pramenů*. In: *Historica Olomucensia*, roč. 45, 2013, s. 169–203.

IV 5 a – ochrana vedoucích činitelů, vydávání se za úřední orgán, odposlech telefonických hovorů, zvláštní úkoly (anonymní dopisy), stálá služba (u řídicích úřadoven ji vykonávala stálá skupina úředníků)

IV 5 b – záležitosti NSDAP a jejích složek, tisk

IV 6 – kartotéky a spisovna, ochranná vazba

Podreferáty:

IV 6 a 1 – hlavní kartotéka a spisovna, osobní spisy

IV 6 a 2 – kartotéka zatčených, pátrací kartotéka, kartotéky A, B a E, spisy stanného soudu, záležitosti vazby, transporty zajatců

IV 6 b – ochranná vazba, pracovněvýchovné tábory (od r. 1944)

IV N – zpravodajská služba (kontrarozvědka) a evidence konfidentů, správa G fondu

IV F – bádání (Forschungsstelle) – výzkum příčin politických a dalších událostí

IV G – hraniční záležitosti (od listopadu 1944, dříve IV 3 c)

IV M – spojovací referát k branné moci a Waffen-SS, organizace obrany řídicí úřadovny, venkovních služeben a policejních věznic, organizace nouzové zpravodajské služby

IV M 1 – ochranná služba ve zpravodajském styku, ochrana vlastní pošty, dálnopisu, optická a akustická spojení, poštovní holubi

Domácí vězení – Petschkův palác a Kounicovy koleje

Policejní věznice – na Pankráci, na Karlově náměstí, v terezínské Malé pevnosti, v Kounicových kolejích,⁴² na Cejlu aj.

⁴² K tomu více viz VAŠEK, František - ČERNÝ, Vladimír - BŘEČKA, Jan: *Místa ztropená krví. Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940-1945*. Brno 2015.

4. Gottschlingův život a jeho kariéra u Gestapa do roku 1940

Heinrich Gottschling se narodil 29. září 1909 v Kraibau v Dolním Slezsku. Jeho rodiče se jmenovali Ewald a Laura, rozená Wernerová. V Dolním Slezsku navštěvoval obecnou školu dva až tři roky. Jeho otec, Ewald Gottschling, profesí učitel, padl v 1. světové válce. Smrt otce zapříčinila stěhování Heinricha spolu s matkou a nejmenovanými sourozenci k babičce do Lewenbergu, kde dokončil měšťanskou školu v roce 1922. Po ukončení měšťanky nastoupil na rok na střední školu v Hünzlau, odkud přestoupil na Oberschule v Bunslau, kde svá středoškolská studia ukončil maturitou v roce 1930. Po studiích nastoupil u společnosti Eichporn jako bankovní úředník v Lewenbergu ve Slezsku. Již v říjnu 1931 vstoupil v Lewenbergu do NSDAP (členské číslo 641 758)⁴³ a zároveň se stal členem SA, kde nezastával žádnou funkci. V prosinci 1931 přistoupil k SS (členské číslo 18 259)⁴⁴ a získal hodnost SS-Hauptsturmführera (odpovídá zhruba čs. hodnosti kapitána). Po 2 letech byl přeložen k pobočce banky v Rirschbergu.⁴⁵

V roce 1936 se oženil s Elisabetou, rozenou Zedlikovou, se kterou měl čtyři⁴⁶ děti. V poválečném protokolu z vazby uvedl, že je evangelického vyznání a nemajetný.⁴⁷ Ačkoli v protokolu uvedl, že je nemajetný, vlastnil třípokojevý byt v Praze na Hradešinské ulici, vklady na vkladních knížkách ve výši asi 14 000 korun a cenné papíry, které v době jeho zadržení pozbyly cenu. Při zadržení měl u sebe 1200 říšských marek, které mu byly při zadržení v Táboře odebrány.⁴⁸

Až do svého vstupu k státní tajné policii v roce 1936 nevěděl o její existenci. Vstoupil do ní „bez jakýchkoli předsudků, a sice jenom s představou, že jsem k tomu povolán, abych spolupracoval v úloze politické policie na vnitřní bezpečnosti německé Říše.“⁴⁹

Svou službu u gestapa zahájil 3. února 1936 v Liegnitz, Dolním Slezsku jako prostý zřízenec a úřednický čekatel, kde působil přibližně dva roky. Jednalo se o nevelkou

⁴³ BA Berlin, SSO 25A, H. Gottschling

⁴⁴ BA Berlin, SSO 25A, H. Gottschling

⁴⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Zpráva o zajištění, 22. V. 1945 v Táboře*, fol. 70.

⁴⁶ Počet dětí se v protokolech rozchází – SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s H. Gottschlingem*, 23. VII. 1945 v Táboře, fol. 25, uvádí, že měl 4 děti, SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Udání H. Gottschlinga*, 24. VII. 1945 v Humpolci, fol. 29, uvádí 3 děti.

⁴⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s H. Gottschlingem*, 23. VII. 1945 v Táboře, fol. 25.

⁴⁸ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s H. Gottschlingem*, 23. VII. 1945 v Táboře, fol. 25.

⁴⁹ ABS Praha, f. 2M sign. 2M 12033, *Poznatky získané při pátrání po válečných zločincích*, 23. X. 1945 v Opařanech, fol. 70.

služebnu gestapa, které v roce 1937 čítala zhruba 97 zaměstnanců.⁵⁰ U vojska sloužil 5 měsíců u 52 pluku v Liegnitzu a to dvakrát po šesti týdnech a dvakrát po čtyřech týdnech. Po skončení služby v Liegnitzu nastoupil Gottschling na policejní akademii v Scharlotenburgu v Berlíně, kde setrval přibližně devět měsíců. Po ukončení studia obdržel hodnost pomocného policejního komisaře a byl přidělen ke službě ve Zwickau jako vedoucí III oddělení. Později, zde Gottschling neuvádí ani přibližný časový rámec, byla služba přeložena do Plauen (česky Plavna), kde setrval ve stejné funkci až do vypuknutí války. Služba to byla poměrně malá, do roku 1941 čítala přibližně dvacet dva zaměstnanců.⁵¹ Za své služby v Plavně byl Gottschling 20. dubna 1939 povýšen na kriminálního komisaře.⁵²

Jako člen Einsatzkomanda byl přemístěn po vypuknutí války do Polska, kde působil nejméně v Sanoku, Řešově a Krakově. V Krakově působil do 1. října 1940 jako zástupce oddělení III, v jiných městech Polska působil jako výkonný úředník.⁵³

K 1. říjnu 1940 dostal rozkaz přesídlit do Olomouce jako vedoucí služebny gestapa, kde působil do listopadu 1942, kdy byl převelen do Brna jako vedoucí referátu II A. Z Brna byl přeložen v červnu 1943 do Prahy, kde působil jako zástupce vedoucího III. oddělení. Z Prahy byl převelen jako vedoucí služebny gestapa v Kladně, kde působil od listopadu 1943 do 1. března 1944, odkud byl přeložen jako vedoucí služebny gestapa v Táboře. Za svého působení v Táboře byl 20. 4. 1944 povýšen na kriminálního radu. Přednostou Kripa zůstal až do května 1945.⁵⁴

Jak je zřejmé z výše uvedeného krátkého medailonku služebního života Hendricha Gottschlinga, nezdržel se v žádné funkci delší dobu. Nikdy se nenaučil českému jazyku a byl považován za zarytého hitlerovce.⁵⁵

⁵⁰ <http://www.geschichtsort-hotel-silber.de/das-netz-der-gestapo/deutsches-reich/staatspolizeistelle-liegnitz/>

⁵¹ <http://www.geschichtsort-hotel-silber.de/das-netz-der-gestapo/deutsches-reich/stattspolizeistelle-plauen/>

⁵² ABS Praha, f. 2M sign. 2M 12033, *Poznatky získané při pátrání po válečných zločincích*, 23. X. 1945 v Opařanech, fol.70.

⁵³ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s H. Gottschlingem*, 23. VII. 1945 v Táboře, fol. 25.

⁵⁴ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s H. Gottschlingem*, 23. VII. 1945 v Táboře, fol. 25.

⁵⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Zpráva bezpečnostního referenta*, 20. V. 1946 v Táboře, fol. 70.

5. Vedoucí venkovní služebny gestapa v Olomouci (1940-1942)

Venkovní služebnu (Ausendienststellen) gestapa v Olomouci oficiálně převzal Heinrich Gottschling až 1. října 1940 po svém předchůdci Rudolfovi Jänischovi.⁵⁶ Služebnu vedl až do roku 1942, kdy byl přeložen do Brna, kde byl přidělen k referátu II A.⁵⁷ Na základě jiných pramenů je však pravděpodobné, že se v Olomouci nacházel již dříve, neboť v létě 1940 se již účastnil zatýkacích akcí namířených proti české rezistenci.

Dne 2. srpna 1940 proběhlo zatčení Josefa Skřičila a Josefa Petra olomouckým gestapem za šíření zahraničních projevů prezidenta Beneše. Josef Skřičil ve své výpovědi uvádí, že byl vyslýchán Gottschlingem.⁵⁸ Mělo se jednat o brutální výslechy, třikrát byl svázán do kozelce a bit. Gottschling mu údajně několikrát vyhrožoval koncentračním táborem, pokud neprozradí, co v letácích stálo.⁵⁹

Dne 27. září 1940 byl Skřičil odvezen do věznice v Breslau, kde byl v samovazbě držen devatenáct měsíců. 29. dubna 1942 byl zproštěn obžaloby pro nedostatek důkazů, protože letáky s projevy prezidenta zničil dříve, než je gestapo našlo. Byl ovšem odsouzen za zničení dotyčných letáků k osmi měsícům vězení. Vazba se mu do trestu započítala, takže se důvodně domníval, že se bude moci vrátit domů. Avšak po propuštění z věznice v Breslau byl ještě další tři měsíce držen gestapem v Olomoucké věznici, než byl 25. srpna 1942 propuštěn.⁶⁰

Při poválečných dotázání Gottschlinga na Josefa Skřičila uvedl, že toto jméno je mu zcela neznámé. K Skřičilově výpovědi dále uvedl, že do Olomouce byl přeložen v říjnu, nebo listopadu 1940 a z výpovědi Skřičila vyplývá, že byl vyslýchán někdy během září 1940, proto se jeho výslechu zúčastnit nemohl.⁶¹

⁵⁶ Kriminální komisař Rudolf Jänisch působil jako velitel olomouckého gestapa od 15. června 1939 do 1. prosince 1940.

⁵⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s H. Gottschlingem*, 23. VII. 1945 v Táboře, fol. 25.

⁵⁸ Ve výpovědi z 6. 11. 1945 uvedl, že jej vyslýchal jistý Getschliger, ale 7. 11. 1946 se dostavil k výslechu a za muže, který jej vyslýchal, označil Gottschlinga, kterého poznal z fotografie.

SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s Josefem Skřičilem*, 7. XI. 1946 v Olomouci, fol. 155; SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Krajskému soudu v Olomouci*, 6. XI. 1946 v Olomouci, fol. 156.

⁵⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Krajskému soudu v Olomouci*, 6. XI. 1946 v Olomouci, fol. 156.

⁶⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Krajskému soudu v Olomouci*, 6. XI. 1946 v Olomouci, fol. 156.

⁶¹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 197.

Gottschling údajně násilí svých podřízených trpěl.⁶² Gottschling po válce připustil, že každý vedoucí služebny byl zodpovědný za všechna opatření vůči vězňům ve svém obvodu a za zacházení s nimi. Uvedl, že každý měsíc museli jeho podřízení vyslechnout výnos o zákazu týrání vězňů a potvrdit to podpisem. Podpisy představovaly jeho krytí pro případ, že by některý z jeho podřízených k násilí bez jeho vědomí přistoupil.⁶³

V době, kdy byl vedoucím služebny Gestapa v Olomouci, měl údajně být i členem stanných soudů a pravidelně jezdil do Brna, kde se vynášely tresty smrti a poprav se i účastnil.⁶⁴ Toto tvrzení Gottschling popřel. V protokolu uvedl, že se zúčastnil pouze jednoho stanného soudu v Brně a rozhodně se popravy nezúčastnil.⁶⁵

Zostřených výslechů se údajně sám neúčastnil, podle protokolu bývalého vrchního policejního rady Alfreda Pohla-Panenky se mu Gottschling v Olomouci svěřil, že výslechy Olomouckého gestapa jsou „prováděny tak hrozným způsobem, že při jednom výslechu se sám [Gottschling] zhroutil. Odůvodňoval to tím, že má již nervy úplně zničené, poněvadž byl v Polsku přidělen k tzv. Sonderkomandu, které provádělo likvidaci celých vesnic a on se jich vždy účastnil... Vzpomínám si, že mne říkal, že židy [tehdy v Polsku] při nějaké akci nahnali do čtvrtého poschodí a zabili je tím způsobem, že je donutili ze čtvrtého poschodí vyskákat na dlažbu“.⁶⁶

Gottschling po válce vyloučil, že by se kdy doktoru Pohlu-Panenkovi svěřil o tom, že se mu při výslechu udělalo zle kvůli jejich brutalitě. Za výmysl označil i fakt, že byl v Polsku přidělen k Sonderkomandu, které likvidovalo celé vesnice. V Polsku byl zástupcem III oddělení u velitele bezpečnostní policie v Krakově a jeho práce sestávala z práce kancelářské.⁶⁷

Jaroslav Neorel ve svém výslechu uvedl, že Gottschling byl při Heydrichiádě sám zodpovědný za výběr vězňů držených u olomouckého gestapa, kteří byli odesláni do

⁶² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Místnímu Národnímu Výboru*, 14. VII. 1945 v Herálci, fol. 91.

⁶³ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 197.

⁶⁴ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výpis ze svědeckého protokolu Dra Alfreda Pohla-Panenky*, 28. VIII. 1946 v Olomouci, fol. 120.

⁶⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 197; SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 11. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 193.

⁶⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výpis ze svědeckého protokolu Dra Alfreda Pohla-Panenky*, 28. VIII. 1946 v Olomouci, fol. 120; ZAO-pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, Ls 102/47 – R. Heidan, *Výpis ze svědeckého protokolu Dra Alfreda Pohla-Panenky (bývalého vrch. pol. rady v Olomouci)*, 28. 8. 1946.

⁶⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 196.

Kounicových kolejích v Brně,⁶⁸ kde je čekala smrt.⁶⁹ Toto obvinění Gottschling rezolutně odmítl s tím, že vedoucí úřadovny v Brně a jeho nadřízený Willhelm Nölle⁷⁰ si nechával předkládat spisy všech zadržených a dálpisem dával rozkaz, kdo má být odvezen do Brna.⁷¹

5.1. Sokolská a městská akce

8. října 1941 se konalo masové zatýkání na území celého protektorátu. Gestapo v rámci akce Sokol zatklo na 1500 členů Sokola, z nichž většina byla bez soudu rovnou odeslána do koncentračních táborů. Česká sokolská obec byla následně 12. října 1941 rozpuštěna a její majetek zabaven.⁷²

Koncem září 1941 začalo v Olomouci hromadné zatýkání, které neslo název Sokolská a městská akce.⁷³ Ze zprávy olomouckého gestapa ze 4. listopadu 1941 vyplývá, že zatčeno bylo na 71 funkcionářů Sokola na Olomoucku. Hlavní funkcionáři byli postaveni před soud, část funkcionářů byla poslána do koncentračního tábora v Osvětimi, 23 zatčených bylo po šestitýdenním vězení v Olomouci propuštěno zpět na svobodu.⁷⁴

Při zásahu byla zatčena i celá pobočka olomoucké skupiny Národní odboj čítající 35 lidí. Členem této organizace byl i Bohuslav Pech, který ve svém výslechu udává „Nelidským, ba přímo bestiálním způsobem bylo od všech členů organizace vynucováno doznání...ve dne i v noci.“⁷⁵ Uvádí, že denní výslechy nebyly násilné, zatímco noční, při kterých byl třikrát předvolán do kanceláře šéfa gestapa,⁷⁶ byly brutální. Pech udal, že při

⁶⁸ Více o Kounicových kolejích v době okupace VAŠEK, František - ČERNÝ, Vladimír - BŘEČKA, Jan: *Místa ztropená krví. Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940-1945*. Brno 2015.

⁶⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech Svědka Jaroslava Neorala*, 31. VIII. 1946 v Prostějově, fol 134.

⁷⁰ Wilhelm Nölle (1904- ?) do května 1941 působil ve funkci šéfa úřadovny gestapa v Trevíru a poté byl přeložen do Brna. V období stanných práv zde předsedal stannému soudu. Dále viz ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944-1945*. Disertační práce. Brno 2006, s. 31.

⁷¹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 11. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 193.

⁷² Více viz ŠEVEČKOVÁ, Jana: *Činnost referátu II BM brněnské řídicí úřadovny gestapa v letech 1939–1945*. Magisterská diplomová práce. Brno 2010; SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986, s. 169.

⁷³ Více o sokolském odboji BARTOŠ, Josef: *Odboj proti nacistickým okupantům na Olomoucku v letech 1939-1945*. Olomouc 1997, s. 53 – 59.

⁷⁴ BARTOŠ, Josef: *Odboj proti nacistickým okupantům na Olomoucku v letech 1939-1945*. Olomouc 1997, s. 57.

⁷⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Oznámení na členy gestapa*, 14. VIII. 1946 v Olomouci, fol 143.

⁷⁶ V inkriminované době jím byl Gottschling.

prvním nočním výslechu sedmkrát omdlel a při dalších nočních výsleších omdlíval také.⁷⁷ O Gottschlingovi uvedl, že při zpřísněných výsleších vynikal v krutosti.⁷⁸

Deset členů odboje bylo počátkem února 1942 odvezeno neznámo kam. Pech až při osvobození zjistil, že byli odvezeni do koncentračního tábora Mauthausen,⁷⁹ kde byli posláni do plynové komory.⁸⁰ Zbytek odbojové skupiny byl 13. 11. 1942 odvezen do Brna do policejního tábora na Veveří (též tábor Pod kaštany). Tam se dozvěděli, že byli souzeni stanným soudem v Brně a odsouzeni in kontumaciam a sice muži posláni do Mauthausenu v únoru k smrti a zbytek k předání gestapu. Z Veveří byli všichni odesláni do Mauthausenu. Když byli z Brna odesíláni, oznámil jim velitel gestapa v Brně „*Posílám vás do tábora třetího stupně, kde musíte všichni do třech měsíců scipnout!*“⁸¹ Pech Mauthausen popisuje následovně „*Život v Mauthausenu, lze-li o životě vůbec mluvit, byl životem nezměrného utrpení fyzického i duševního, z celé odbojové skupiny zůstali jsme na živu jen dva.*“⁸²

Mužem, který spolu s Bohuslavem Pechem přežil, byl Antonín Hruban. A. Hruban na rozdíl od Pecha nesvědčil u Mimořádného lidového soudu, ale jeho zkušenost s výslechy gestapa v Olomouci se nám zachovala z jeho knihy.⁸³ Stejně jako Pech píše, že výslechy byly brutální a noční výslechy byly nejobávanější. „*Po důkladné domovní prohlídce byl jsem odvečen do vězení Gestapa v Olomouci (garnisonní věznice). Téhož dne byl jsem vyslýchán po dobu 11 hodin nepřetržitě a bez bití. Poněvadž výslech byl negativní, byl jsem dán do samovazby, kde jsem nedostal po dobu asi 10 dní žádného jídla, pak jsem byl svázán do amerických pout s rukama na zádech po dobu 48 hodin, a po té předveden v noci k nočnímu výslechu, který býval nejstrašnější a nejobávanější. Jak jsem byl svázán, byl jsem tahán za vlasy po místnosti, pak položen na ohnutou lavici, k tomu účelu upravenou (Bock) a třemi gestapáky bit obušky po celém těle. Tříkrát jsem ztratil vědomí a tříkrát byl jsem vzkříšen vodou tak, že na mne vylili vždy konev vody. Pak byly mi*

⁷⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Oznámení na členy gestapa*, 14. VIII. 1946 v Olomouci, fol 143.

⁷⁸ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Oznámení na členy gestapa*, 14. VIII. 1946 v Olomouci, fol 144.

⁷⁹ Více například ČVANČARA, Jaroslav: Mauthausen - tábor ztracených duší. In: Paměť a dějiny, roč. 6, 2012, č. 2, s. 96-109.

⁸⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Oznámení na členy gestapa*, 14. VIII. 1946 v Olomouci, fol 144.

⁸¹ HRUBAN, Antonín: *Mauthausen: z pobytu a života v německém koncentračním táboře třetího stupně*. Prostějov 1945, s. 9.

⁸² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Oznámení na členy gestapa*, 14. VIII. 1946 v Olomouci, fol 144.

⁸³ HRUBAN, Antonín: *Mauthausen: z pobytu a života v německém koncentračním táboře třetího stupně*. Prostějov 1945.

vloženy mezi prsty levé ruky tři tužky a z předu byly prsty drceny vyšetřujícím komisařem. Přes to, že výslech byl opět negativní, byl jsem hozen na dobu 24 hodin do temné místnosti, která byla tak malá, že jsem tam nemohl ani ležeti. Pak následovaly další výslechy, vždy s použitím násilí a donucovacích prostředků. Někteří z mých spoluzatčených byli vyslýcháni též tím způsobem, že jim byly na lýtka namontovány vysavače, které odsávaly krev z těla, pod nehty prstů jim byly vraženy třísky, špendlíky apod. ⁸⁴

Antonín Hruban o své zkušenosti z koncentračního tábora Mauthausen napsal knihu *Mauthausen: z pobytu a života v německém koncentračním táboře třetího stupně*. Kniha vyšla hned v roce 1945 v Prostějově a na 122 stranách líčí Antonín Hruban tři nejdější roky jeho života, kdy sledoval umírat své přátele a nevěděl, zda se dožije dalšího rána. Jeho obdivuhodná houževnatost, vynalézavost a štěstí v neštěstí mu pomohly přežít i blok 16 – blok smrti „*Za vzniklé úbytky v počtu vězňů byli na blok 16 dopravováni noví a noví kandidáti na smrt. Blok smrti byl stále přeplněn, ačkoli nepřetržitě dodával desítky lidí denně jako potravu pro krematorium.*“ ⁸⁵

Název Sokolská a městská akce si Gottschling po válce nepamatoval. Přiznal, že některá jména v souvislosti s akcí mu zní povědomě, avšak jméno Bohuslav Pech mu nic neříká. Připustil, že se jednoho zostřeného výslechu v Olomouci zúčastnil, ale na jméno vyslýchaného si nepamatuje. Uvedl, že se jednalo o tělnatějšího muže z Prostějova, ale víc k jeho osobě říci nemůže. Dodal, že ačkoli to nebylo předepsáno, nechal k zostřenému výslechu přizvat lékaře a když mu lékař oznámil, že muž už by další výslech nezvládl, nařídil upuštění od dalšího výslechu. ⁸⁶

Gottschling popřel, že by někoho vyslýchal v noci a nebyl si vědom, že by jiní úředníci v jeho služebně provozovali noční výslechy. Uznal ovšem, že výše uvedený zostřený výslech proběhl po 20 hodině, ale nikoli kvůli rozmaru gestapa, ale kvůli nedostupnosti lékaře. ⁸⁷

Ke svému působení v Olomouci u výslechu dodal, že jeho nadřízený Nölle chtěl v Olomouci zřídit stanný soud, což mu Gottschling rozmluvil s tím, že v Olomouci se

⁸⁴ HRUBAN, Antonín: *Mauthausen: z pobytu a života v německém koncentračním táboře třetího stupně*. Prostějov 1945, s. 8 – 9.

⁸⁵ HRUBAN, Antonín: *Mauthausen: z pobytu a života v německém koncentračním táboře třetího stupně*. Prostějov 1945, s. 74.

⁸⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, Výslech obviněného H. Gottschlinga, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 196.

⁸⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, Výslech obviněného H. Gottschlinga, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 197.

nenacházely žádné jednotky SS a exekuce by museli provádět úředníci gestapa, což Gottschling nechtěl.⁸⁸

Své přeložení z Olomouce do Brna po válce odůvodnil tím, že varoval biskupa Zélu,⁸⁹ aby nabádal věřící k opatrnosti, což biskup údajně také v církevním časopise otiskl. Toto jednání ze strany Gottschlinga se v Brně jeho nadřízeným příliš nezamlouvalo a pojali přesvědčení, že příliš změkkl, a proto ho nechali přeložit do Brna.⁹⁰

Jeho odůvodnění přeložení ovšem nesouhlasí s verzí, kterou uvedl jeho bývalý spolupracovník a zástupce vedoucího služebny v Olomouci Franz Langer.⁹¹ Gottschling měl být přeložen za neschválené plošné zabavení loveckých zbraní v Olomouci. Za to byl potrestán svým nadřízeným Nöllem důtkou a zbavením vedení služebny v Olomouci.⁹²

Je pochopitelné, že se Gottschling snažil po válce působit více lidsky a své činy obhajovat tím, že se snažil Čechům pomáhat v době okupace. Nicméně pravděpodobnost, že by byl stažen z Olomouce kvůli nabádání obyvatelstva k opatrnosti, se jeví nepravděpodobná. Verze jeho zástupce Langerera působí podstatně věrohodněji. Nebyl zde žádný důvod, aby si Langer v důvodu přeložení Gottschlinga do Brna cokoli vymýšlel a snažil se mu přitížit při poválečném procesu.

⁸⁸ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 196.

⁸⁹ K němu více na <http://www.ustrcr.cz/cs/zela-stanislav-12-7-1893>

⁹⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 197.

⁹¹ Franz Langer se narodil 16. 1. 1898 v Mikulově. Od listopadu 1939 působil u gestapa v Olomouci jako zástupce vedoucího služebny. 20. 3. 1947 byl MLS v Olomouci odsouzen k smrti. Více k němu ČEŠÍK, Vojtěch: Richard Heidan (1893-1947) a Franz Langer (1898-1947). Představitelé venkovní služebny gestapa v Olomouci. Bakalářská diplomová práce. Olomouc 2016.

⁹² ZAO-OI, fond MLS Olomouc č. kart. 170, sign. LS 85-47, *Protokol sepsaný s F. Langerem*, NSB v Olomouci, 18. X. 1945, fol. 3.

6. Krátké působení na řídicích úřadovnách gestapa v Brně a Praze (1942–1943)

6.1. Brno

Referát II A vznikl v Brně v roce 1939. Primárním úkolem referátu bylo odhalování levicové odboje. Prvním vedoucím byl kriminální komisař dr. Otto Kittel. Vedoucí referátu II A byl dále odpovědný za chod referátů II G (zbraně a třaskaviny), II H (porušení zákona Němci), II S (homosexuálové).⁹³

V listopadu 1942, kdy byl převelen do Brna jako vedoucí oddělení II A, bylo hlavním úkolem Gottschlinga vypátrání všech členů ilegální KSČ. O své podřízené se dle svých vlastních slov příliš nestaral a nechal jim volné pole působnosti.⁹⁴

Odhalení členů KSČ chtěl docílit zřízením sítě konfidentů. Podařilo se mu získat Otakara Chalupu, který se stal jedním z nejlepších provokatérů gestapa na Moravě. Otakar Chalupa byl zatčen při akci proti brněnské skupině KSČ v lednu 1943. Jeho výsledk vedl sám Gottschling, který ho přiměl, aby se stal konfidentem gestapa. V Brně bylo jeho hlavním úkolem navázat spojení se členy KSČ, kteří unikali zatčení. Krom navazování kontaktů v samotném Brně působil i ve Velké Bíteši, v oblasti Boskovicka, Tišnovsku a dalších. Byl nadmíru užitečný, protože v komunistickém hnutí byl známou postavou a neměl problémy získat informace od členů ilegálních hnutí. Po Gottschlingově přeložení do Čech a jeho následném umístění v Táboře byl přemístěn i Chalupa na podzim 1944. Na Tábořsku se Chalupa jako agent osvědčil, se svolením Gottschlinga vystupoval jako „*krajský vedoucí Národních výborů*“.⁹⁵

Mimo konfidentů využíval Gottschling i příslušníky gestapa, kteří se vydávali za ilegální pracovníky a tak se jim dařilo proniknout do ilegálních KSČ.⁹⁶ V době svého působení v Brně působil při stanném soudu jako přisedící z referátu II A.⁹⁷

Novinkou, se kterou přišel Gottschling v době svého působení v Brně byly falešné komunistické časopisy a letáky. Tiskoviny byly šířeny mezi obyvatele, kteří když držení

⁹³ Více k tomu viz ADAMEC, Václav: *Referát II A brněnského Gestapa 1939-1943*. Magisterská diplomová práce. Brno 2012.

⁹⁴ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol NSB Brně*, 23. XI. 1946 v Brně, fol. 168.

⁹⁵ K němu více ZIKOVÁ, Renáta: *Konfident brněnského gestapa Otakar Chalupa B-22 a jeho činnost*. Bakalářská diplomová práce, Brno 2010.

⁹⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol NSB Brně*, 23. XI. 1946 v Brně, fol. 168.

⁹⁷ ADAMEC, Václav: *Referát II A brněnského Gestapa 1939-1943*. Magisterská diplomová práce. Brno 2012, s. 68 a 70.

takového letáku či novin neohlásili, mohli být stíháni. Falešné komunistické letáky a noviny sloužili hlavně jako důkaz věrohodnosti konfidentů, kterým se podařilo proniknout do odbojových skupin.⁹⁸

Za Gottschlingova působení v Brně se uskutečnil zásah proti zemskému vedení KSČ v Brně. Gestapu se podařilo zatknout zemského vedoucího KSČ Vojtěcha Krejčíře a funkcionáře Rostislava Třískala.⁹⁹ Na základě jejich výslechů byla odhalena velká část moravského komunistického odboje. Bylo zatčeno na 80 osob, mezi nimi i výše uvedený Otakar Chalupa, který spolupracoval s profesorem reálného gymnázia Třískalem.¹⁰⁰

Dále se povedlo zjistit identitu atentátníků na penzion Lampota v Letovicích v létě 1941, kde bylo v době atentátu ubytováno přibližně 80 německých dětí v rámci Kinderlandverschickung. Jednalo se o nepovedený bombový útok, přičemž použití i rozmístění bomb bylo nedbalé, a proto se penzion nezřítil. Atentátníky byli František Kříž a František Lepka. Oba muži byli zajištěni a díky práci konfidentů se gestapu podařilo získat 50 kilogramů výbušnin ukrytých na židovském hřbitově v Boskovicích.¹⁰¹

Na jaře roku 1943 dostal Gottschling rozkaz o přeložení do Prahy. V žádné ze svých výpovědí neudává důvod, proč byl přeložen.

6.2.Praha

V Praze sloužil Gottschling od dubna do října 1943 jako zástupce vedoucího oddělení IV E. Toto oddělení se zabývalo zpracováním případů špionáže, obrany zbrojního průmyslu, zemězrady, útěků do ciziny a vojenskými zběhy. Za dobu jeho přítomnosti, nebyla v Praze údajně podniknuta žádná větší akce.¹⁰²

V době jeho umístění v Praze proběhla velká reorganizace vnitřní správy služeben gestapa. Gottschling nejdříve působil jako zástupce vedoucího referátu III, avšak po

⁹⁸ ADAMEC, Václav: *Referát II A brněnského Gestapa 1939-1943*. Magisterská diplomová práce. Brno 2012, s. 45.

⁹⁹ Rostislav Třískala narozen 22. 4. 1905, v roce 1939 začal učit na státním reálném gymnáziu v Brně chemii a fyziku. V době okupace byl členem ilegální skupiny KSČ, kde se podílel na vytváření stranického ilegálního tisku. 11. 12. 1942 byl při akci referátu II A zatčen. Byl uvězněn v Brně v Kounicových kolejích (cely 86 B, 56 B, 63 B), poté byl převezen 20. července 1943 do Vratislavi, kde byl odsouzen 24. září 1943 k trestu smrti a 29. 10 1943 popraven. Více na http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=1339

¹⁰⁰ ADAMEC, Václav: *Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943*. In: *Securitas Imperii*, roč. 28, 2016, č. 1, s. 85 – 86.

¹⁰¹ ADAMEC, Václav: *Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943*. In: *Securitas Imperii*, roč. 28, 2016, č. 1, s. 86 – 87.

¹⁰² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 197.

reorganizaci byl referát zrušen a Gottschling byl přidělen v referátu IV E 2 a 3 jako zástupce vedoucího referátu kriminálního rady Wilhelma Schülze.¹⁰³

¹⁰³ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 195.

7. Vedoucí venkovní služebny gestapa na Kladně (1943-1944)

V říjnu roku 1943 byl Gottschling opět převelen, tentokrát jako vedoucí služebny gestapa v Kladně. Po svém příchodu do Kladna zřídil oddělení IV N. Rozkaz na zřízení tohoto oddělení přišel již v roce 1942, ale Gottschlingův předchůdce Harald Wiesmann¹⁰⁴ jej nezřídil, to Gottschling okomentoval slovy „*Wiesmann byl netečný a nebyl o zřízení upomínán*“¹⁰⁵

Gottschling byl nařčen, že byl v Kladně znám svou nenávisí k Čechům, hlavně Sokolům,¹⁰⁶ což popřel s tím, že v Kladně byl pouze půl roku a byl tam přeložen, aby odstranil nesrovnalosti, které tam vznikly za jeho předchůdce Wiessmanna. Ohledně jeho chování vůči Sokolům uvedl, že v roce 1943, kdy do Kladna přišel, byl již Sokol přes rok rozpuštěn, proto proti jeho členům vystupovat nemohl.¹⁰⁷

První akce, která se uskutečnila v Kladně po Gottschlingově převzetí služebny, byla na podzim roku 1943 akce v Hořovicích. Akce byla pod velením úřadovny v Praze, kterou vedl zkušený kriminální komisař Heinz Jantur.¹⁰⁸ Akce se účastnilo gestapo z Kladna, Klatov,¹⁰⁹ Tábora a Plzně. Gottschlingova skupina skládající se z 5 až 6 příslušníků kladenského gestapa prováděla zatýkání v okolních vesnicích, které podporovaly ilegální komunisty. Výsledky na zadržených provádělo gestapo v Praze.¹¹⁰ Akce byla namířena proti Josefu Košťálkovi, který byl členem III. Ilegálního ústředního vedení KSČ, jemuž se

¹⁰⁴ Kriminální rada a SS-Hauptsturmführer Harald Wiesmann, se narodil 22. 4. 1909 v Krefeldu v Německu. Vedl v době od 16. března do 30. září 1939 venkovskou služebnu gestapa v Benešově u Prahy, od 1. října 1939 do listopadu 1943. Po válce se skrýval v Innsbrucku, kde byl zatčen a vydán do Československa. Mimořádný lidový soud v Praze ho odsoudil k trestu smrti a dne 24. 4. 1947 byl popraven. Více k němu KRŮTA, Václav: *Zřízení venkovní služebny německé tajné policie (gestapa) v Kladně*. In *Slánský obzor*, ročník 11, 2004, s. 74 – 91, ČVANČARA, Jaroslav: *Někomu život, někomu smrt 1941 – 1943*. Praha 2003, s. 125.

¹⁰⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 13. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 194.

¹⁰⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Zpráva ÚNB v Kladně*, 9. IX. 1946 v Kutné Hoře, fol 139.

¹⁰⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 16. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol. 197.

¹⁰⁸ Heinz Jantur se narodil 8. 9. 1909. V roce 1932 vstoupil do NSDAP, o rok později do SS, kde dosáhl hodnosti kriminálního komisaře. Působil jako vedoucí protikomunistického a protiparazitického oddělení gestapa v Praze. Po válce byl na útěku zadržen americkou armádou a předán do ČSR, kde byl v Praze roku 1947 popraven za své zločiny. Více o něm KYNCL, Vojtěch: *Bez výčitek - genocida Čechů po atentátu na Reinharda Heydricha*. Praha 2012.

¹⁰⁹ K tomu více například JIRÁK, Jan, *Vznik a zánik venkovní služebny gestapa v Klatovech*. In: FIŠER, Marcel - HŮRKOVÁ, Jindra (eds.): *Sborník prací z historie a dějin umění* č. 4, Klatovy 2006, s. 245–257.

¹¹⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 13. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 194.

podařilo vybudovat samostatné podbrdské centrum KSČ, jenž organizovalo sabotáže v jižních a západních Čechách. Gestapu se Košťálka při této akci nepodařilo objevit.¹¹¹

Koncem roku 1943 byl českým četnictvem zadržen ruský zajatec Morsagov, který utekl ze zajateckého tábora v Mostu nebo Duchcova. Četnictvo jej předalo gestapu v Kladně, kde byl zajatec vyslýchán Gottschlingovým podřízeným Oskarem Felklem.¹¹² Rus při výslechu uvedl, kdo mu poskytl úkryt a stravu. Úkryt měl utečenec asi 500 metrů od vesnice Libkovice. Rusovi byl předložen plán vesnice, kde zaznačil domy, ve kterých se mu dostalo pomoci. Dále přesně uvedl a popsal osoby, které v označených domech žily.¹¹³ Gottschling nebyl přítomný u výslechu, ale po jeho skončení mu byl předložen plánec Libkovic s vyznačenými domy a Felkl jej ujistil, že zadržený učinil výpověď dobrovolně a bez nátlaku. Na základě výpovědi proběhla akce proti obci Libkovice, kterou Gottschling osobně vedl. Bylo zadrženo 50 osob.¹¹⁴ 47 zatčených bylo souzeno v Praze Německým zvláštním soudem (Sondergericht), z nich 7 bylo odsouzeno k smrti.¹¹⁵

Dále v protokolu Gottschling uvádí, že při zatýkání byl zadržen i nějaký stavitel, který při výslechu uvedl, že tento utečenec nebyl první, kterého v Libkovicích podporovali a uvedl jména dalších 40 až 50 osob, které dosud nebyly ve vazbě. Tuto skutečnost mu oznámil jeho podřízený Felkel, který vedl výslech. Gottschling mu měl nakázat, aby výpověď neuváděl do protokolu, protože dle jeho slov „*Kdyby to byli hlásili do Prahy, byly by to druhé Lidice*“.¹¹⁶

Dne 10. ledna 1944 se zúčastnil hromadného zatýkání v Hořovicích, kde bylo zadrženo na 60 osob, které pomáhaly ukrývat ruské zajatce a členy KSČ. Všichni zatčení byli následujícího dne souzeni stanným soudem v Hořovicích a jedenáct z nich bylo

¹¹¹ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986, s. 289.

¹¹² Oskar Felkl se narodil 13. 4. 1913 v Nové Bělé. V roce 1937 nastoupil k četnictvu, kde dosáhl hodnosti strážmistra. V roce 1940 byl přidělen ke službě gestapa v Kolíně nad Labem jako tlumočnick. Z Kolína byl přesunut do Kladna, kde byl zařazen v oddělení IV N. Nejvíce je spojován s vyhlazením Lidic, kdy za přípravu celé akce nese převážný díl viny. Osobně se zúčastnil lidické tragédie, podle jmenného seznamu vyvolával na popravu muže shromážděné v Horákově statku. Je považován za jednoho z nejbrutálnějších gestapáků ve středních Čechách. Téměř ve 150 případech se dopustil týrání vyslýchávaných osob a účastnil se zatýkání více než 700 Čechů. Za jeho činy u kladenského gestapa mu byl A. Hitlerem udělen Záslužný válečný kříž II. Třídy s meči. Za své zločiny byl souzen mimořádným soudem v Praze a dne 24. 4. 1947 byl oběšen. Více k němu viz PLACHÝ, Jiří: *"Strážkyně hranic"*. In: *Securitas Imperii*, roč. 13, 2006, s. 76–84; ČERVENKA, Jiří: *Šla s ním až k šibenici*. Nové Strašecí 2006.

¹¹³ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 13. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 194.

¹¹⁴ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 13. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 194.

¹¹⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Krajskému soudu*, 9. IX. 1946 v Kladně, fol. 137.

¹¹⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 13. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 194.

odsouzeno k trestu smrti a popraveno.¹¹⁷ Tato akce navazovala na předchozí akci z podzimu 1943. Díky výsledkům z předchozí akce se jim podařilo lokalizovat úkryt Josefa Košťálka a jeho nejbližších spolupracovníků. Košťálek se při obklíčení zastřelil, zbytek skupiny byl spolu s obyvateli zadržen. Zničením Košťálkovi skupiny se gestapu podařilo narušit odbojovou činnost ilegálních pracovníků KSČ v jižních a západních Čechách.¹¹⁸

Lednová akce v Hořovicích byla poslední velkou akcí, které se Gottschling jako vedoucí kladenského gestapa zúčastnil. V březnu roku 1944 se stal vedoucím služebny gestapa v Táboře, kde již zůstal do konce války.

8. Posledním vedoucím venkovní služebny gestapa v Táboře (1944–1945)

Gottschling měl po své nástupu do funkce vedoucího služebny gestapa v Táboře zřídit oddělení IV N, které spravovali kriminální asistenti Karel Kirchner a František Drewo. Oddělení IV N měl za úkol odhalit jakékoli akce směřující vůči říši a za tímto účel nechal Gottschling vytvořit rozsáhlou síť konfidentů placených, nebo jinak odměňovaných. Konfidenty rekrutovalo gestapo z dobrovolníků, osob zadržených a následně propuštěných pod podmínkou, že budou gestapu dodávat informace. Konfidenty ovšem byli i osoby jednající v omylu. Agenti gestapa se často vydávali za členy některého ilegálního hnutí z řad domácího odboje a podařilo se jim proniknout do skupin, kde od členů získávali další a další jména a informace o odboji proti Říši.¹¹⁹ U poválečného výsledku Gottschling zřízení úřadu IV N popřel s tím, že když tábořskou služebnu přebíral, úřad tam již zřízen byl.¹²⁰

První větší akce, která se uskutečnila na gestapu v Táboře po příchodu Gottschinga, bylo vyšetřování seskoku parašutistů. Na podzim 1944 byl četnictvem v Pelhřimově hlášen nález padáků, k nimž byly připevněny pytle se střelivem a zbraněmi. Z tohoto se nálezu se gestapo domnívalo, že byli shozeni i parašutisté. Tuto skutečnost ohlásili v Praze, kde bylo nařízeno okamžité pátrání po parašutistech. Do pátrací akce bylo zapojeno i civilní obyvatelstvo a s hledáním se začalo v lesích na sever od Pelhřimova. Při pročesávání lesa narazili dva civilisté na skupinu ruských parašutistů, celkem jich bylo 5 – 4 muži a 1 žena.

¹¹⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Krajskému soudu*, 9. IX. 1946 v Kladně, fol 137.

¹¹⁸ SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986, s. 290.

¹¹⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Zpráva bezpečnostního referenta*, 20. V. 1946 v Táboře, fol 70.

¹²⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 19. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 199.

Objevení parašutistů muži ohlásili a následující den byli dopadeni 4 parašutisté, z nichž jeden utekl, a zbylí tři byli při přestřelce v lese zastřeleni. Totožnost parašutistů nebyla v žádném výslechu uvedena a ani se nikdo nezmiňuje o osudu 2 parašutistů, kteří přežili.¹²¹

Na podzim roku 1944 došlo na služebnu gestapa anonymní udání na zámečníka Josefa Bílého z Černovic u Tábora. Do Černovic byli postupně vysláni konfidenti Policar, Pašta a Chalupa. Na základě jejich hlášení byl Bílý zatčen a při výslechu doznal, že schraňoval zbraně a rekrutoval osoby do své odbojové skupiny. Dále uvedl jména osob ze své skupiny a další osoby, se kterými byl ve spojení a o kterých věděl, že poslouchají zahraniční rozhlas. Na základě výslechu Bílého došlo v listopadu 1944 k hromadnému zatýkání, které osobně vedl Gottschling.¹²² Zatčeno bylo 25 osob, které byly odvezeny do věznice pražské řídicí úřadovny Gestapa v Malé pevnosti Terezín. Ze zatčených zemřelo celkem 7 osob, Josef Bílý spáchal 2. 4. 1945 sebevraždu v Terezíně,¹²³ Emil Kamperle,¹²⁴ Ludvík Hromadník¹²⁵, Antoním Šebesta,¹²⁶ Karel Huspeka st.,¹²⁷ Karel Huspeka ml.,¹²⁸ Rudolf Pravda zemřel po návratu na svobodu na skvrnitý tyfus.¹²⁹ Při zásahu mělo dojít také k okrádání zatýkaných osob.¹³⁰

Současně se zatýkací akcí v Černovicích se konala akce v Novém Rychnově. Na podzim 1944 byla odhalena v obci činnost Národního výboru, kdy hned po prozrazení byli zadrženi vrchní strážmistr Růžička, správce záložny Šereda a jistý Trojan.

¹²¹ ABS Praha, f. 2M sign. 2M 12288, *Protokol sepsaný s Františkem Dřevem*, 19. VII. 1946 v Táboře, fol. 14; autorka se neúspěšně pokusila ztotožnit výsadek s některým z popsaných výsadek v ŠOLC, Jiří: *Za frontou na východě: českoslovenští parašutisté ve zvláštních operacích na východní frontě za druhé světové války (1941 – 1945)*. Cheb 2003.

¹²² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 20. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 198 a SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech Karla Kirchnera*, 21. VII. 1945 v Táboře, fol. 43.

¹²³ http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=5345

¹²⁴ http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=5030

¹²⁵ http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=4915

¹²⁶ http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=12234

¹²⁷ http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=3938

¹²⁸ http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=14095

¹²⁹ http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=11360

¹³⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Zpráva bezpečnostního referenta*, 20. V. 1946 v Táboře, fol 71.

Dne 4. listopadu 1944 dal Gottschling rozkaz k zatčení dalších šesti osob, které byly do činnosti Národního výboru zapojeny.¹³¹

Dne 2. ledna 1945 byla dopadena trojice utečenců z práce z Německa, jednalo se o Miroslava Pavlovského, Miloslava Hanáčka a Miroslava Holana, syna vrchního strážmistra v. v. Holana. Muži byli dopadeni díky konfidentům Chalupovi a Buštovi. Trojice utekla z Německa v roce 1944 a v chatách v povodí Želivky se ukrývala od léta 1944.¹³² Spolu s utečenci byl zatčen i otec Holana. Příslušníci SNB v Želivi, kteří o ukrývání trojice věděli, ale nijak proti nim nezakročili, byli zatčeni 20. února 1945.¹³³ Následně došlo k zatýkání i na stanicích v Kojčicích a Košetících¹³⁴ za pomoc utečencům.¹³⁵

Koncem ledna 1945 byl tábořským gestapem zatčen MVDr. František Šimánek.¹³⁶ Doktor Šimánek byl zadržen kvůli podezření z členství ve spolku „*Staroevropané*“. Na zvěrolékaře a junáka Šimáka byl nasazen agent gestapa Otakar Chalupa. Chalupa odhalil Šimáka jako spolupracovníka blíže nespecifikované nelegální organizace na Moravě a jako vedoucího spolku „*Staroevropané*“ v Havlíčkově Brodě. Chalupa předstírajíc, že je sám členem ilegální organizace na Moravě, vymámil z Šimáka 60 000 korun na pomoc partyzánskému hnutí na Vysočině. Tuto skutečnost nahlásil Chalupa Gottschlingovi, který nařídil zatčení Šimáka.¹³⁷

Podle výpovědi člena tábořského gestapa Karla Kirchera došlo k zatčení 23. ledna 1945. Výslech provedl samotný Gottschling se spolupracovníkem Musallem. U výslechu se Šimánek přiznal, že dal peníze Chalupovi na podporu ilegálního hnutí na Moravě, ovšem popřel své členství v organizaci „*Staroevropané*“.¹³⁸ Po výslechu byl v poutech tři dny držen ve sklepě služebny, kde byl vystaven bití, aby vyzradil další členy sdružení. Podřízený Gottschlinga, Karel Kirchner ve svém výslechu dosvědčil, že doktor Šimánek

¹³¹ ABS Praha, f. 325 sign. 325 – 115 – 1, *Výslech Karla Müllera*, 11. VII. 1945 v Táboře. fol. 37.

¹³² ABS Praha, f. 2M sign. 2M 12045, *Výslech svědka Miroslava Holana*, 15. VIII. 1945 v Humpolci. fol. 227.

¹³³ Zatčeni byli vrchní strážmistr Kos, strážník Janovec a strážník Lukáš.

¹³⁴ Na stanici v Kojčicích byli zatčeni vrchní strážmistr Kreml a strážník Viktor Vich, ze stanice Košetice to byli vrchní strážník Jan Bursík, strážník Augus Červ a strážník Josef Traxler.

¹³⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Zpráva bezpečnostního referenta*, 20. V. 1946 v Táboře, fol. 71; ABS Praha, f. 2M sign. 2M 12045, *Výpověď svědka Miroslava Holana*, 25. Srpna 1945 Humpolec fol. 226 – 227.

¹³⁶ Narozen 22. listopadu 1905 v Havlíčkově Brodě. Byl ilegální buňkou a aktivně podporoval partyzánská hnutí na Vysočině. Po osvobození byl in memoriam prezidentem Benešem vyznamenán Československým válečným křížem. Více na http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/10/img/22_2.jpg

¹³⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s Karlem Kirchnerem*, 21. VII. 1945 v Táboře, fol. 49.

¹³⁸ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s Karlem Kirchnerem*, 21. VII. 1945 v Táboře, fol. 49.

byl vězněn ve sklepení a na konci ledna bylo objeveno jeho spoutané tělo s hadrovým roubíkem v ústech bez známek života. Tělo bylo ohledáno MUDr. Rudolfem Müllerem, který do protokolu uvedl „*Mrtvola Šimánka ležela na betonu sklepa, ve spoutaných rukou vědro s výkaly moče a lidského lejna, ve které měla strčenou hlavu, v ústech měla stočený hadrový roubík.*“¹³⁹ MUDr. Müller nevyloučil cizí zavinění. K prohlášení Müllera se ozval i svědek, Karel Chmel, který uvedl, že byl koncem února 1945 vězněn ve sklepení služebny a zdi bylo napsáno „*Dr. Šimánek, chtějí mě zavraždit*“ a na posteli a zdech byly čerstvé stopy krve.¹⁴⁰

Podle zprávy MUDr. Müllera, který ohledával tělo Šimáka, se dá předpokládat, že při výslechu nebyl podroben fyzickému násilí, které by na těle zanechávalo stopy na hrudi.¹⁴¹ Gottschling popřel, že by se výslechu doktora Šimáka účastnil. Potvrdil, že byl podroben zotřenému výslechu, ale on se jej osobně neúčastnil.¹⁴²

8.1. Květen 1945 a národní povstání

Dne 5. května v Havlíčkově Brodě propuklo národní povstání. Heinrich Gottschling jako vedoucí gestapa v Táboře osobně zasahoval při potlačení povstání. Ozbrojený odpor proti okupantům započal v ranních hodinách. Ozbrojenci ovšem neměli šanci na úspěch a jejich odboj vydržel proti spojeným silám vojska a letectva necelé tři hodiny. V 11 hodin dopoledne dorazil do Havlíčkova Brodu Gottschling, který spolu se svým podřízeným Weberem osvobodil zatčené členy gestapa, kteří byli zajištěni při povstání četnictvem v Havlíčkově Brodu.¹⁴³

Národnímu osvobozeneckému povstání předcházela smrt Adolfa Hitlera, o které byla služebna gestapa v Táboře v čele s Henrichem Gottschlingem informována 4. května 1945 v Pelhřimově z deníku *Vedoucí list*.¹⁴⁴ Noviny mu četl vedoucí služebny zbraní SS Hauptsturmführer Haug, který jej ujistil, že ačkoli se zdá, že dojde k mírovým jednáním se

¹³⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Udání H. Gottschlinga*, 24. VII. 1945 v Humpolci, fol. 30.

¹⁴⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Udání H. Gottschlinga*, 24. VII. 1945 v Humpolci, fol. 30.

¹⁴¹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Protokol sepsaný s Rudolfem Müllerem*, 21. VII. 1945 v Táboře, fol. 50.

Toto by odpovídalo protokolu o zpřísněném výslechu, kdy měl být vyslýchaný bit holí do zadní části těla.

¹⁴² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 19. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 199.

¹⁴³ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech svědka Bohuslava Kobíka*, 10. VII. 1945 v Havlíčkově Brodě, fol 31.

¹⁴⁴ V originále Führungsblatt.

západními velmocemi, válka proti komunismu a Rusku bude dále pokračovat.¹⁴⁵ Následujícího dne se vydal Gottschling spolu se svým spolupracovníkem Weberem do Havlíčkova Brodu, kam jeli přes Jihlavu. Po cestě nenarazili na žádné známky odboje nebo protiněmecké činnosti.

Na konci poslední vesnice před Havlíčkovým Brodem ovšem narazili na trojici mužů, která u cesty vyvěšovala transparenty a rudé vlajky. Když Gottschlingovo auto zastavilo, dali se muži na útěk a dle Gottschlingova protokolu vypálil společně s Weberem několik varovných výstřelů, které jednoho z mužů přiměly k zastavení. Vyzvali muže, aby jim plakáty, které se chystali vyvěsit, ukázal. Na plakátech byli vyobrazeni prezident Beneš, Stalin, sovětské hvězdy a protiříšské nápisy. Zadržovaný muž se po ukázání plakátů dal na útěk, ale byl zabit třemi ranami z automatické pistole. Gottschling ve výpovědi neuvádí, zda vystřelil on, nebo někdo z jeho doprovodu.¹⁴⁶

Po zjištění totožnosti zastřeleného Gottschling s doprovodem pokračoval v cestě do Havlíčkova Brodu, kdy po cestě narazili na podezřele vypadajícího muže, o kterém se domnívali, že patří ke skupině, která vylepovala plakáty. Gottschling, ani nikdo z jeho doprovodu nemluvil česky, proto muže legitimovali a vzali jej s sebou do Havlíčkova Brodu.¹⁴⁷ Proti muži ovšem nebyl dostatek důkazů, a proto byl následně v Havlíčkově Brodě propuštěn.¹⁴⁸

Při příjezdu do města si skupina ihned všimla srocujících se lidí s trikolorou připevněnou na šatech. Když dorazil k radnici, setkal se zde s operujícími jednotkami letecké zbraně, od kterých zjistil, že přibližně v 8 hodin toho rána přišlo do města asi 15 partyzánů, kteří na radnici vyhlásili sestavení Národního výboru. Národní výbor nechal zajistit všechny příslušníky bezpečnostní policie na radnici a sám se odebral do nedaleké továrny, kde se jeho příslušníci zabarikádovali a stříleli na blížící se jednotky letecké zbraně. Okamžitě po vyslechnutí událostí toho rána nechal Gottschling propustit vězněné příslušníky bezpečnostní policie a znovu je ozbrojit.¹⁴⁹

¹⁴⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 38.

¹⁴⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 39.

¹⁴⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 39.

¹⁴⁸ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 41.

¹⁴⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 39.

Před radnicí i na jejím nádvoří se nacházelo přibližně 30 – 40 civilistů, kteří se podíleli na vzpouře, či alespoň provolávali protirišská hesla. Dle Gottschlingovi výpovědi je nechal všechny bez potrestání propustit.¹⁵⁰

Pod Gottschlingovým vedením obsadili dislokované jednotky SS budovu radnice. Po propuštění civilistů nechal na nádvoří nastoupit odzbrojené četníky a policisty, kteří se zapojili do povstání. Členům Národního výboru se podařilo z budovy radnice a nedaleké továrny nepozorovaně uprchnout, avšak jednotkám SS se podařilo objevit generála Jana Růžičku,¹⁵¹ který ve městě pobýval na pozvání Národního výboru, aby ve městě organizoval jednotky vojenského odporu proti Německu. Gottschling jednal s generálem rázně, postavil ho čelem ke zdi a dal mu 5 minut na rozmyšlenou, aby prozradil členy Národního výboru.

Po shromážděném davu četníků a policistů, které dříve zajistili a odzbrojili, se také dožadoval prozrazení členů Národního výboru se slovy „*Sie Schweine, in fünf minuten schiesse ich sie alle auf einen Haufen*“.¹⁵²

Zanedlouho mu byl předveden muž zadržený na nedalekém tržišti, který byl ozbrojen ostře nabitou pistolí. Zajištěná pistole patřila příslušníkovi bezpečnostní policie, který o ni přišel při povstání. Jednalo se o Františka Hrádka, zřízence ústavu pro choromyslné v Havlíčkově Brodu. Gottschling si nechal od Hrádka pistoli podat, uchopením za límec jej otočil k sobě zády a ze vzdálenosti asi tří kroků Hádka pěti ranami ze své služební pistole zastřelil. Hádek svým zraněním do deseti minut podlehl. Těžce zraněného Hrádka chtěl gestapák Michelfeit zvednout a odnést pryč, ale Gottschling ho zadržel slovy „*Lasse das Schwein liegen*.“ Až po pár minutách nechal stále ještě žijícího Hrádka odnést z nádvoří.¹⁵³ Tvrzení, že prohlásil „*Lasse das Schwein liegen*.“, popřel Gottschling s tím, že podobná vyjádření nemá ve zvyku.¹⁵⁴

¹⁵⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 40.

¹⁵¹ Brigádní generál Jan Růžička se narodil 16. 2. 1893 v Kněžicích. Svou kariéru u armády tehdejšího Československa započal při 1. světové válce. Jako legionář v Itálii (1917 – 1920) získal hodnost kapitána. V roce 1924 byl povýšen na majora dělostřelectva, 1927 na podplukovníka, 1931 na plukovníka a konečně 1937 na brigádního generála. V době války byl oficiálně úředník zemské samosprávy, ale aktivně se účastnil odboje. Zemřel v Praze 15. 3. 1968. Více k němu MASKALÍK, Alex: *Elita armády. Československá vojenská generalita 1918 – 1992*. Banská Bystrica 2012, s. 514.

¹⁵² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech svědka Bohuslava Kobíka*, 10. VII. 1945 v Havlíčkově Brodě, fol 31.

¹⁵³ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech svědka Bohuslava Kobíka*, 10. VII. 1945 v Havlíčkově Brodě, fol 31.

¹⁵⁴ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 40.

Po odnesení Hrádka obrátil Gottschling svou pozornost zpět na zadržené četníky, policisty a generála Růžičku. Život jim zachránil příchod německého posádkového velitele majora von Czerného, který Gottschlingovi řekl „*Ich möchte Sie raten, machen Sie es nicht.*“ Gottschling se nad slovy majora rozmyšlel a následně oznámil zadrženým, že „*jen blahovůlí Gottschlingově a okolnosti, že není pomstychtivě naladěný, mohou děkovat četníci a policisté, že ze dvora odcházejí zdraví.*“¹⁵⁵ Gottschling dovolil zajištěným vzít si své zbraně zpět.

Při odchodu z radnice prohodil směrem k revírnímu inspektorovi kriminální policie Romanu Nýčemu „*aby si dojel na jihlavskou silnici, že tam je nějaké mrtvola.*“¹⁵⁶ Jednalo se o tělo Vlastimila Jandy, aby byl 5. května viděn, jak vyvěšuje rudé vlajky u cesty. Toto prohlášení se stalo jedinou indicií vedoucí k přesvědčení, že Henrich Gottschling byl vrahem, nebo nejméně tušil, kdo vrahem Vlastimila Jandy je.

K celé události se vyjádřil proslovem, kde podotkl, že obyvatelé Havlíčkova Brodu byli strhnutí nenadálým příchodem partyzánů a učinili špatné rozhodnutí, jelikož se domnívali, že rozkazy vydané Národním výborem jsou zákonné, a proto je nehodlá za jejich chybu v úsudku dále trestat. Ovšem naznačil shromážděným, že mluví pouze za sebe, nikoli za vedení protektorátu a sankce vůči obyvatelstvu mohou přijít z Prahy. K zastřelení Františka Hádka v protokolu uvedl „*Byl jsem bohužel povinen z odstrašujících důvodů k tomuto jednomu varovnému příkladu.*“¹⁵⁷

Povstání považoval Gottschling pouze za místní událost, která nijak neovlivní chod v protektorátu, tudíž návrhy, aby vyhlásil nad Havlíčkovým Brodem stanné právo, odmítl s tím, že je nepovažuje „*za nutné ani za místné.*“¹⁵⁸

Před odjezdem z města pověřil svého podřízeného Webera, aby rozpustil služebnu bezpečnostní policie v Havlíčkově Brodě a její příslušníky dopravil do Tábora. Dle Gottschlingovi výpovědi neprodleně po rozpuštění služebny opustil Havlíčkův Brod a od jakýchkoli dalších událostí ve městě se důrazně distancuje.¹⁵⁹

¹⁵⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech svědka Bohuslava Kobíka*, 10. VII. 1945 v Havlíčkově Brodě, fol 31.

¹⁵⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech svědka Bohuslava Kobíka*, 10. VII. 1945 v Havlíčkově Brodě, fol 32.

¹⁵⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 40.

¹⁵⁸ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 41.

¹⁵⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 14. VII. 1945 v Táboře, fol 41 – 42.

V protokolu dále udal bývalého podplukovníka letecké zbraně Grafa a SS-Hauptsturmführera Haase, že nařídili, respektive měli přímou účast na brutálním potlačení národního osvobozenického povstání v Havlíčkově Brodě, které trvalo 5. a 6. května.¹⁶⁰ Oběti povstání byly nalezeny v hromadných hrobech u Havlíčkova Brodu a Bezděkova.¹⁶¹ Svou vinu na masakru v Havlíčkově Brodě, respektive fakt, že někoho zavraždil, Gottschling popírá, všechny své činy připisuje stannému právu, které bylo nad Havlíčkovým Brodem vyhlášeno ve dnech 5. a 6. května 1945. Vinu za samotné stanné právo svaluje na bývalého komisaře Münzbergera a výše uvedeného Haase a Grafa, kteří v době sepisování protokolu byli na útěku.

V pozdějším protokolu k povstání v Havlíčkově Brodě dodal, že se postavil proti rozhodnutí podplukovníka Grafa, který chtěl ve městě zřídit stanný soud. Dále se snažil rozmluvit nálety a bombardování města, což se mu z části povedlo, protože město bombardováno nebylo. Doplnil, že četníky a policisty zadržené po povstání propustil proto, aby je letectvo nemohlo postavit před válečný soud.¹⁶²

Při návratu do Tábora se Gottschling pustil do ničení záznamů služebny. Dne 6. května spálil část svých tajných spisů, část záznamů služebny byla převezena do Pasova, kde byla v místní papírně rozemleta.¹⁶³

Gottschling ve svém protokolu za 14. července 1945 usvědčil agenty gestapa Otakara Chalupu, Bohuslava Buštu, Miroslava Wolfa, Františka Plioara, Františka Krejčího, Karla Müllera, Miroslava Lívance, Emanuela Lovčího, Bohuslava Nacházela, dále gestapáky Karla Kirchnera a Františka Drewa z vlastizrádné činnosti¹⁶⁴

¹⁶⁰ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Udání H. Gottschlinga*, 24. VII. 1945 v Humpolci, fol. 29.

¹⁶¹ V hrobech byli nalezeni Vilém Čech (zastřelen 6. 5. 1945), Josef Synovec (zastřelen 6. 5. 1945), Josef Lodal (zastřelen 8. 5. 1945), Karel Aubus (zastřelen 5. 5. 1945), Josef Kučera (den a způsob smrti neuveden), Vojtěch Schück (zastřelen 5. 5. 1945), rotmistr čs armády František Rachač (zastřelen 6. 5. 1945), praporčík Pavlík Petr (zastřelen 6. 5. 1945), štábní kapitán Jan Šuka (zastřelen 6. 5. 1945), Karel Špila (zastřelen, nebo zemřel 9. 5. 1945), Josef Lukeš (zastřelen 5. 5. 1945), Miroslav Halík (zastřelen 6. 5. 1945), Otakar Novotný (zastřelen 6. 5. 1945), Antonín Doležal (zastřelen 6. 5. 1945). SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Udání H. Gottschlinga*, 24. VII. 1945 v Humpolci, fol. 29 – 30.

¹⁶² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech obviněného H. Gottschlinga*, 20. XII. 1946 v Kutné Hoře, fol 198.

¹⁶³ ABS Praha, f. 325 sign. 325-37-1, *Výslech Augusta Giehla*, 19. V. 1955 v Českých Budějovicích, fol. 224.

¹⁶⁴ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Udání H. Gottschlinga*, 24. VII. 1945 v Humpolci, fol. 29.

9. Retribuční soudnictví a Mimořádné lidové soudy v poválečném Československu

„Je to a bude to soud dějin: odplata, která jistě přijde, bude strašná,“ vzkazoval I. října 1941 rádiem z Londýna domů prezident Beneš, když začaly první popravy heydrichiády. Po tragédii Lidic učinil 13. června 1942 slavnostní slib: „Za všechno to budou se zodpovídat a pykat! Prohlašuji slavnostně jménem státu, národa a vlády československé, že za všechno to, co se v těchto dnech u nás stalo, považujeme osobně odpovědného Adolfa Hitlera a všechny členy jeho vlády bez výjimky. Činíme osobně odpovědnými všechny exponenty nacistické strany a říšské vlády na našem území, činíme osobně odpovědného každého, kdo jim v tom pomáhá, ať je kdekoliv na celém území republiky. /.../ Nezastavíme se ve svém domáhání se spravedlnosti, dokud tito viníci, jež bud' zastihneme na svém území anebo o které budeme po dohodě s našimi dnešními spojenci co nejdůrazněji žádat, aby nám byli vydáni, nedojdou plné, zasloužené odplaty, která bude provedena bez pardonu a bez milosrdenství.“¹⁶⁵

Mimořádné lidové soudy vznikly na základě dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech tzv. Velkém retribučním dekretu. Ten vznikl v roce 1945 v Praze a nahradil tak retribuční dekret z Londýna z roku 1944. Nový dekret proti londýnskému zahrnoval i trestný čin udavačství, za který hrozila při usvědčení i smrt. Další změny dekretu byly spíše drobné, jednalo se o změny formulací paragrafů.¹⁶⁶

MLS vznikaly v sídlech krajských soudů. Zřízení MLS se odvíjelo od toho, kdy se příslušným národním výborům povedlo sestavit návrhy na jmenování soudců z lidu. Senáty MLS se skládaly z pěti členů, předsedy senátu a čtyř soudců z lidu. Původně měli být

¹⁶⁵ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998, s. 21.

¹⁶⁶ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998, s. 21 – 34.

pouze dva soudci z lidu, ale po válce jejich počet vzrostl na čtyři, což vedlo k laicizaci soudu.¹⁶⁷ Předsedou musel být vždy soudce z povolání, nezáleželo, jestli civilní či vojenský. Řízení před soudem nesmělo trvat déle než tři dny, pokud trvalo déle, byla věc předána řádnému soudu.¹⁶⁸ Pokud byl obžalovaný shledán vinným a odsouzen k smrti, trest musel být vykonán do dvou hodin, při požádání o odložení do tří. Odsouzený měl možnost požádat presidenta o milost, avšak žádost neměla odkládací účinky, což v podstatě jakékoli projednání o omilostnění znemožnilo.¹⁶⁹

Jako první zahájil svou činnost MLS v Brně, kde se již 8. června 1945 konalo první soudní přelíčení. Nejkomplikovanější vznik MLS byl v Chebu, kde byl soud ustanoven až v roce 1946.¹⁷⁰ Do konce září 1945 bylo zřízeno osm soudů¹⁷¹, v listopadu 1945 jejich počet stoupl na 21. Po ustanovení Chebského MLS se počet soudů ustálil na 24 pobočkách.¹⁷²

Velký retribuční dekret měl pozbýt účinnosti rok po svém vydání, tedy v červenci 1946. Ovšem soudy byly zavaleny tisíci nevyřešených a neprojednaných případů, takže Národní shromáždění o půl roku účinnost prodloužilo. V lednu roku 1947 bylo NS opět nuceno účinnost prodloužit, tentokrát do 4. května 1947.¹⁷³

Příslušnost k nacistické tajné státní policii gestapu (Geheime Staatspolizei) ani k bezpečnostní službě SD (Sicherheitspolizei) nepatřila k trestným činům podle

¹⁶⁷ FROMMER, Benjamin: *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010, s. 118.

¹⁶⁸ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998, s. 47.

¹⁶⁹ FROMMER, Benjamin: *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010, s. 132.

¹⁷⁰ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998, s. 48.

¹⁷¹ MLS v Praze, Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Kutné Hoře, Moravské Ostravě, Písku a Plzni.

¹⁷² Praha, Brno, České Budějovice, Česká Lípa, Hradec Králové, Cheb, Chrudim, Jičín, Jihlava, Klatovy, Kutná Hora, Liberec, Litoměřice, Mladá Boleslav, Most, Moravská Ostrava, Nový Jičín, Olomouc, Opava, Písek, Plzeň, Tábor, Uherské Hradiště, Znojmo. Citováno dle: BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998, s. 341.

¹⁷³ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998, s. 54.

retribučního dekretu. To ovšem nebránilo jejich obvinění a následnému odsouzení, jelikož drtivě většině příslušníků gestapa i SD se dala prokázat vina na jednotlivých zločinech proti státu, osobám či majetku.¹⁷⁴

9.1. Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře (1945–1947)

V září roku 1945 zahájil mimořádný lidový soud v Kutné Hoře svou činnost. Kutná Hora jako sídlo MLS byla vybrána, protože zde sídlil krajský soud a město vyhovovalo podmínkám pro zřízení MLS.¹⁷⁵

První případ byl v Kutné Hoře projednán 20. září 1945. Souzený byl Karel Svoboda z Malína obžalovaný z udavačství. Byl shledán vinným a odsouzen k smrti.¹⁷⁶ Karel Svoboda byl jeden z celkem deseti odsouzených k trestu smrti u MLS v Kutné Hoře do roku 1947. Další odsouzení k smrti byli Jaromír Pilný (oběšen 20. 9. 1945), Antonín Skořepa (oběšen 15. 3. 1946), Antonín Kubricht (oběšen 22. 3. 1946), Božena Šišková, rozená Čichovská (oběšena 4. 7. 1946), Josef Ryšlavý (oběšen 20. 9. 1946), Josef Horn (oběšen 21. 3. 1947), Heinrich Gottschling (oběšen 13. 4. 1947), Alfréd Rziha (oběšen 14. 4. 1947), Václav Píša (oběšen 26. 4. 1947).¹⁷⁷

Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře projednal celkem 612 případů do roku 1947, z toho byli obžalovaní většinou shledáni vinnými. Tresty pro odsouzené bylo většinou pět až patnáct let těžkého žaláře.¹⁷⁸

¹⁷⁴ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998, s. 58.

¹⁷⁵ KAMENÁŘ, Jan: *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*. Bakalářská diplomová práce. Praha 2013, s. 36.

¹⁷⁶ KAMENÁŘ, Jan: *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*. Bakalářská diplomová práce. Praha 2013, s. 37.

¹⁷⁷ KAMENÁŘ, Jan: *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*. Bakalářská diplomová práce. Praha 2013, s. 38, Tabulka 8 – Odsouzení na smrt v Kutné Hoře.

¹⁷⁸ KAMENÁŘ, Jan: *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*. Bakalářská diplomová práce. Praha 2013, s. 37 – 38, Tabulka 7 - Počet případů projednávaných u MLS Kutná Hora za daný rok.

10. Gottschlingův proces před Mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře

Dne 19. června 1945 byl Gottschling zadržen v zajateckém táboře v Nové Bystřici. Odtud byl převezen na místo svého bývalého působiště – do Tábora, kde byl vyslýchán.

Návrh na zahájení řízení proti H. Gottschlingovi před mimořádným lidovým soudem v Kutné hoře byl podán 25. ledna 1947. Návrh vypracoval veřejný žalobce dr. Vystrčil, toho času okresní soudce.¹⁷⁹ V návrhu byl obviněn z členství v SS, kde získal hodnost Hauptsturmführera, a gestapu, jakožto zločineckých organizací podle retribučního zákona. Dále byl obviněn ze zastřelení Vlastimila Jandy a Františka Hádka. Jako vedoucí služeben zodpovědný za zatčené ve svém obvodu byl obviněn z týrání, či alespoň trpění týrání svým podřízeným. Při povstání v Havlíčkově Brodě samopalem vyhrožoval zadrženým četníkům a policistům, že je zastřelí.

Hlavní přelíčení bylo stanoveno na 10. února 1947. Gottschling byl obviněn ze zločinů podle zákona č. 16/1945 Sb. dekret presidenta republiky §2, §5 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), § 8 odst. 2 písm. a) ze dne 19. června 1945 ve znění pozdějších předpisů. Předsedou senátu byl JUDr. Václav Vorlíček,¹⁸⁰ přísedící soudci z lidu byli Václav Fišer, Josef Kaube, Jan Šedý a Karel Jelínek.¹⁸¹

U mimořádného lidového soudu byl Gottschling zastoupen JUDr. Jaroslavem Liškou, advokátem v Kutné Hoře, který mu byl přidělen ex offo. Gottschling doznal, že zastřelil Františka Hádka, ale opět soud upozornil, že z jeho pohledu se jednalo o menší zlo a zastřelením Hádka docílil propuštění předvedených policistů a četníků a zabránil bombardování Havlíčkova Brodu.¹⁸²

Svou příslušnost k SS ani gestapu nepopíral, ale nabádal soud, aby vzal v úvahu, že se jednalo o hierarchicky uspořádané represivní organizace a jako jejich člen musel poslechnout rozkaz, neboť neuposlechnutím se vystavoval řízení před SS soudem.¹⁸³

¹⁷⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Návrh na zahájení řízení*, 25. I. 1947 v Kutné Hoře, fol. 202.

¹⁸⁰ Narozen 14. 6. 1903 v Havlíčkově Brodě. Po studiu na gymnáziu v rodném městě, nastoupil na Univerzitu Karlovu v Praze na právnickou fakultu, kterou úspěšně ukončil 15. 6. 1928. Viz Archiv Univerzity Karlovy, fond Matriky Univerzity Karlovy, inventární číslo 7, Matrika doktorů Univerzity Karlovy VII., folio 2968

¹⁸¹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Vyjádření k návrhu obžaloby*, 7. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 214.

¹⁸² SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Vyjádření k návrhu obžaloby*, 7. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 214.

¹⁸³ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Vyjádření k návrhu obžaloby*, 7. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 214.

Popřel, že by se dopustil týrání zatčených Čechů, či je jakýmkoli způsobem schvaloval. Dodal, že v době kdy působil v Táboře, se dozvěděl o týrání vězňů jeho podřízeným a okamžitě zjednal nápravu.¹⁸⁴

Dále se hájil i tím, že utajil ukrývání nelegálně žijících osob v Libkovicích, kdy zakázal zanést do protokolu informaci o tom, že obec v minulosti již několikrát pomáhala nelegální pracovníkům, či utečencům, aby zabránil rozpoutání druhých Lidic.¹⁸⁵

Již 13. února 1947, tedy pouhé tři dny po hlavním slyšení si Gottschling vyslechl rozsudek smrti. Ačkoli byl zproštěn obvinění podle §5 odst. 1 písm. a) za trpění týrání vězňů svými podřízenými a §8 odst. 2 písm. a),¹⁸⁶ byl shledán vinným podle §2, §5 odst. 1 písm. a) a §odst. 2 písm. a).¹⁸⁷

Nejzávažnější zločin, ze kterého byl usvědčen, bylo zastřelení Vlastimila Jandy a Františka Hádka. Zde, dle mého názoru v otázce zastřelení Vlastimila Jandy, neměl být shledán vinným. Od svého zatčení v roce 1945, ve výsleších popíral zastřelení Jandy. V tomto bodě se soud rozhodl o vině Gottschlinga jen na základě výpovědi revírního inspektora kriminální policie Romana Nýčeho, kdy uvedl, že mu Gottschling řekl „*aby si dojel na jihlavskou silnici, že tam je nějaké mrtvola.*“¹⁸⁸ Toto prohlášení se nedá jednoznačně považovat za přiznání viny, a pakliže vezmeme v úvahu, že kapitální trest měl Gottschling v podstatě zajištěn již členstvím v SS a zastřelením Františka Hádka, jeho nezlomnost v otázce zastřelení Jandy se jeví při nejmenším zarážející.

Rozsudek nad Gottschlingem byl vykonán ještě téhož dne. Byl odsouzen k smrti oběšením provazem. U provedení rozsudku byli přisedící a předseda soudu, stejně jako Gottschlingův veřejný žalobce. Dále byli k popravě přizváni lékaři MUDr. Tardy a MUDr. Josef Demharter, četnictvo, policie a zástupci MNV a ONV v Kutné Hoře.

¹⁸⁴ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Vyjádření k návrhu obžaloby*, 7. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 215.

¹⁸⁵ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Vyjádření k návrhu obžaloby*, 7. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 216.

¹⁸⁶ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Rozsudek na H. Gottschlingem*, 13. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 235.

¹⁸⁷ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Rozsudek na H. Gottschlingem*, 13. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 236.

¹⁸⁸ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Výslech svědka Bohuslava Kobíka*, 10. VII. 1945 v Havlíčkově Brodě, fol 32.

Ve 20 hodin a 30 minut byl Gottschling přiveden na první nádvoří vězeňského dvora, kde mu byl znovu přečten rozsudek. Po přečtení byl předán popravčímu, který jej záhy spustil na šibenici. Za 20 minut již přítomní lékaři konstatovali smrt Gottschlinga. Jeho bezvládné tělo zůstalo na šibenici viset ještě hodinu, než bylo sňato a pohřbeno na místním hřbitově.¹⁸⁹

¹⁸⁹ SOA Praha, fond MLS Kutná Hora, sign. Ls 23/47, *Zápis o výkonu trestu nad H. Gottschlingem*, 13. II. 1947 v Kutné Hoře, fol. 244.

11. Závěr

Kariérní život Heinricha Gottschlinga můžeme oprávněně považovat za úspěšný. Byl vedoucím tří služeben gestapa, vedoucím referátu II A v Brně a zástupcem III. oddělení v Praze. Všechny funkce, které v období okupace zastával, byly vysoké, a i přesto, že byl pětikrát převelen, nikdy nebyl umístěn na nižší pozici. Ve všech služebnách byl velmi úspěšný v potírání domácího odporu, hlavně ilegálních skupin KSČ.

Zajímavý je fakt, že jako příslušník pěti různých služeben byl souzen právě Mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře, který místně nepřísluší k žádné úřadovně, ve které sloužil.¹⁹⁰ Na základě žaloby a rozsudku je zřejmé, že hlavní důvod jeho odsouzení byla zabití Vlastimila Jandy a Františka Hádka, která se odehrála v Havlíčkově Brodě. Havlíčkův Brod je místně příslušný právě Kutné Hoře, proto se nejspíš veřejný žalobce rozhodl žalobu podat na tamější MLS.

Hlavním cílem této práce bylo předložit biografii Heinricha Gottschlinga, která by mapovala jeho působení v době protektorátu na úřadovnách gestapa. Vytvořit ucelený obraz muže, který za pouhých pět let vystřídal pět různých služeben, je v podstatě nemožné. Jeho soudní spis sice obsahuje velké množství materiálu, nicméně jsou to převážně výslechy samotného Gottschlinga, které se rozhodně nedají vnímat jako objektivní. Další úskalí archiválií dochovaných po roce 1945 je jejich úzká zaměřenost. Svědecké výpovědi připojené ke spisu vznikaly pouze k objasnění určitých případů a stejně jako Gottschlingovi výpovědi, nepatří mezi nejobektivnější prameny.

Jak je z práce zřejmé, nepodařilo se mi získat materiály, které by více popisovali působení H. Gottschling v Praze a Brně, což otevírá možnost pro budoucí bádání v mé magisterské diplomové práci.

¹⁹⁰ MLS bylo v Praze – zde byli souzeni gestapáci z Kladna, Olomouci, Brně i Táboře.

12. Seznam použitých pramenů a literatury

12.1. Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek, Praha:

Kartotéka členů NSDAP

Karta H. Gottschlinga

fond 325 (Stíhání nacistických válečných zločinců)

sign. 325-115-1, Výslech Karla Müllera

sign. 325-37-1, Výslech Augusta Giehla

fond 2M (Odbor politického zpravodajství MV)

sign. 2M 12033, Poznatky získané při pátrání po válečných zločincích

sign. 2M 12288, Protokol sepsaný s Františkem Dřevem

sign. 2M 12045, Výslech svědka Miroslava Holana

fond 315 (Zemský odbor bezpečnosti II)

sign. 315-17-151, Složka H. Gottschlinga

Archiv Univerzity Karlovy v Praze

fond Matriky Univerzity Karlovy

inventární číslo 7, Matrika doktorů Univerzity Karlovy VII., folio 2968¹⁹¹

Bundesarchiv, Berlin (Německo):

SSO, sign. SSO 25A, H. Gottschling (kopie).¹⁹²

Národní archiv, Praha:

fond MLS Kutná Hora, spis Ls 23/47 (Heinrich Gottschling)

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc:

fond MLS Olomouc

č. kart. 170, sign. LS 85-47, Protokol sepsaný s F. Langerem

č. kart. 171, sign. LS 102/47, Výpis ze svědeckého protokolu Dra Alfreda Pohla-Panenky

¹⁹¹ Dostupné online na <https://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/book/bo/1836656452491438/72/?lang=cs>

¹⁹² Autorka pracovala s kopií karty, která byla pořizena Mgr. Janem Vajskebrem a která je uložena ve sbírkách oddělení zkoumání let 1938-1945 v Ústavu pro studium totalitních režimů v Praze.

12.2. Literatura

ADAMEC, Václav: *Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943*. In: *Securitas Imperii*, roč. 28, 2016, č. 1, s. 60-95.

ADAMEC, Václav: *Mýtus Koslowski: kriminální rada brněnské řídicí úřadovny Gestapa Otto Koslowski*. In: *Paměť a dějiny*, roč. 8, 2014, č. 4, s. 76-89.

ADAMEC, Václav: *Otto Koslowski. Případová studie k dějinám nacistického bezpečnostního aparátu na Moravě*. Bakalářská diplomová práce. Brno 2010.

ADAMEC, Václav: *Referát II A brněnského Gestapa 1939-1943*. Magisterská diplomová práce. Brno 2012.

BÁRTA, Milan: *Všichni čekají tvrdý a spravedlivý trest. Konec kladenského Gestapa*. In: *Paměť a dějiny*, roč. 10, 2016, č. 2.

BARTOŠ, Josef: *Odboj proti nacistickým okupantům na Olomoucku v letech 1939-1945*. Olomouc 1997.

BLATECKÁ, Anna: *Nacističtí vězeňští dozorcí před Mimořádným lidovým soudem v Olomouci*. Bakalářská diplomová práce. Olomouc 2016.

BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě, 1945-1948*. Šenov u Ostravy 1998.

ČERNÝ, Vladimír: *Procesy s příslušníky nacistického bezpečnostního aparátu v Brně a jejich osudy v letech 1945–1956*. In: ARBURG, Adrian von – DVOŘÁK, Tomáš – KOVAŘÍK, David a kolektiv (Edd.): *Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945*. Brno 2010, s. 393 – 435.

ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944-1945*. Disertační práce. Brno 2006

ČERVENKA, Jiří: *Šla s ním až na šibenici*. Nové Strašecí 2006.

ČEŠÍK, Vojtěch: *Richard Heidan (1893-1947) a Franz Langer (1898-1947). Představitelé venkovní služebny gestapa v Olomouci*. Bakalářská práce. Olomouc 2016.

ČVANČARA, Jaroslav: *Mauthausen - tábor ztracených duší*. In: *Paměť a dějiny*, roč. 6, 2012, č. 2, s. 96-109.

ČVANČARA, Jaroslav: *Někomu život, někomu smrt 1941 – 1943*. Praha 2003.

DAMS, Carsten – STOLLE, Michael: *Gestapo. Moc a teror ve Třetí říši*. Praha - Litomyšl 2010

FIALA, Jiří: *Z historie katovského řemesla v Olomouci. III. Popravy v Olomouci za nacistické okupace v letech 1939 - 1945 a během činnosti zdejšího Mimořádného lidového soudu v letech 1945 - 1948*. In: *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci*, č. 298. Olomouc 2009, s. 61-86.

FROMMER, Benjamin: *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010.

GRÉZL, Jiří: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. Šumperk 2007.

HOJDAR, Jaroslav: *Vyprávění válečného kluka. Kronika protinacistického odboje na Táborsku*. Praha 2014.

HRUBAN, Antonín: *Mauthausen: z pobytu a života v německém koncentračním táboře třetího stupně*. Prostějov 1945

JARKOVSKÁ, Lucie: *Odplata, či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945–1948 Královéhradecku*. Praha 2008.

JIRÁK, Jan, *Vznik a zánik venkovní služebny gestapa v Klatovech*. In: FIŠER, Marcel – HŮRKOVÁ, Jindra (eds.): *Sborník prací z historie a dějin umění*, č. 4. Klatovy 2006, s. 245–257.

KAMENÁŘ, Jan: *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*. Bakalářská diplomová práce. Praha 2013.

KOULA, Lukáš: *Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře v roce 1948 v době tzv. druhé retribuice*. Bakalářská diplomová práce. Liberec 2011.

KREISINGER, Pavel: *Personální obsazení tzv. protiparašutistického podreferátu IV 2b pražské řídicí úřadovny gestapa v letech 1943–1945. Pokus o rekonstrukci na základě výpovědi hlavního dešifřanta podreferátu IV 2b Karla Schnabla a dalších pramenů*. In: *Historica Olomucensia*, roč. 45, 2013, s. 169–203.

KRŮTA, Václav: *Personální obsazení kladenské služebny německé tajné státní policie (gestapa)*. In: *Slánský obzor*, roč. 12, 2004, s. 79–96.

KRŮTA, Václav: *Zřízení venkovní služebny německé tajné státní policie (gestapa) v Kladně*. In: *Slánský obzor*, roč. 11, 2003, s. 74–91.

KYNCL, Vojtěch: *Bez výčitek - genocida Čechů po atentátu na Reinharda Heydricha*. Praha 2012.

LIŠKA, Otakar a kol.: *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha 2006.

MASKALÍK, Alex: *Elita armády. Československá vojenská generalita 1918 – 1992*. Banská Bystrica 2012.

NEČAS, Jaroslav: *Mimořádný lidový soud v Hradci Králové 1945-1948 a jeho ohlas v dobovém tisku*. Bakalářská diplomová práce. Brno 2011

PADEVĚT, Jiří: *Krvavé finále. Jaro 1945 v českých zemích*. Praha 2015.

PLACHÝ, Jiří: „*Strážkyně hranic*“. In: *Securitas Imperii*, roč. 13, 2006, s. 76–84.

PLACHÝ, Jiří: *Dvě cesty na šibenici. Životní osudy příslušníků pražského Gestapa Wilhelma Wollnera a Friedricha Dennerta*. In: *Paměť a dějiny*, roč. 8, 2014, č. 2, s. 89–99.

SLÁDEK Oldřich: *Stanné právo a stanné soudy. Gestapo v Čechách a na Moravě*. In: PAUL, Gerhard – MALLMANN, Klaus Michael (Edd.): *Gestapo za druhé světové války. „Domácí fronta“ a okupovaná Evropa*. Praha 2010, s. 346–368.

SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role Gestapa*. Praha 1986.

ŠEVEČKOVÁ, Jana: *Činnost referátu II BM brněnské řídicí úřadovny gestapa v letech 1939–1945*. Magisterská diplomová práce. Brno 2010.

ŠOLC, Jiří: *Za frontou na východě: českoslovenští parašutisté ve zvláštních operacích na východní frontě za druhé světové války (1941 – 1945)*. Cheb 2003.

VAŠEK, František - ČERNÝ, Vladimír - BŘEČKA, Jan: *Místa zkropená krví. Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940-1945*. Brno 2015.

ZIKOVÁ, Renáta: *Konfident brněnského gestapa Otakar Chalupa B-22 a jeho činnost*. Bakalářská diplomová práce, Brno 2010.

12.3. Internetové zdroje

<http://www.geschichtsort-hotel-silber.de/das-netz-der-gestapo/deutsches-reich/staatspolizeistelle-liegnitz/> [cit. 10. 8. 2016]

<http://www.geschichtsort-hotel-silber.de/das-netz-der-gestapo/deutsches-reich/staatspolizeistelle-plauen/> [cit. 10. 8. 2016]

http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=1339 [cit. 5. 6. 2016]

http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=5345 [cit. 13. 8. 2016]

http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=5030 [cit. 13. 8. 2016]

http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=4915 [cit. 13. 8. 2016]

http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=12234 [cit. 13. 8. 2016]

http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=3938 [cit. 13. 8. 2016]

http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=14095 [cit. 13. 8. 2016]

http://www.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mala-pevnost/detail.php?table=Mala_pevnost_Terezin&col=id&value=11360 [cit. 13. 8. 2016]

http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/10/img/22_2.jpg [cit. 12. 8. 2016]

http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/10/img/22_1.jpg [cit. 12. 8. 2016]

http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/10/img/21_1.jpg [cit. 12. 8. 2016]

<http://www.ustrcr.cz/cs/zela-stanislav-12-7-1893> [cit. 20. 7. 2016]

Seznam použitých zkratk

ABS – Archiv bezpečnostních složek

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá strana dělnická)

Gestapo – GeheimeStaatspolizei (Tajná státní policie)

KSČ – Komunistická strana Československa

MLS – Mimořádný lidový soud

MNV – Městský národní výbor

NV – Národní výbor

ONV – Okresní národní výbor

SA – Sturmabteilung (Úderné oddíly)

SD – Sicherheitdienst des Reichsführer der SS (Bezpečnostní služba říšského vedoucího SS; nacistická zpravodajská služba)

SOA – Státní oblastní archiv

SNB – Sbor národní bezpečnosti SS-Schutzstaffeln(nacistické ochranné oddíly)

StB – Státní bezpečnost

ZAO – Zemský archiv Opava

Resumé

The main object of this thesis is to create the biographical study following life of gestapo and SS officer, criminal council and SS-Hauptsturmführer Heinrich Gottschling. He spent his career during World War II in the Protectorate of Bohemia and Moravia where he served as a chef of the Gestapo-Außendienststelle in Olomouc, Kladno, Tábor and as chef of division II A in Gestapo – Staatspolizeileitstellen Brno and deputy officer of division III in Gestapo – Staatspolizeileitstellen Praha. In first part is reconstruction of his life before transfer into Olomouc. Second part focuses on Gottschlings actions as chef of Gestapo in Olomouc, Kladno and Tábor, and his actions in Gestapo – Staatspolizeileitstellen Praha and Brno. In third is analysed his life after World War II, his trial within the Extraordinary People's Court in Kutná Hora and then his executions.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografie H. Gottschlinga z 8. srpna 1945 (Zdroj ABS Praha, f. 315, sign. 315-17-151)

Příloha č. 2.: Karta NSDAP H. Gottschlinga (přední strana, zdroj: ABS Praha, Kartotéka NSDAP, karta H. Gottschlinga)

Příloha č. 3.: Karta SSO H. Gottschlinga (přední strana; Bundesarchiv Berlin, SSO, sign. SSO 25A, H. Gottschling)

Příloha č. 4.: Fotografie MVDr. Františka Šimánka (Zdroj: http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/10/img/21_1.jpg)

Příloha č. 5.: Vyznamenání MVDr. Františka Šimánka (Zdroj: http://data-krizovatka.skauting.cz/plajner/10/img/22_1.jpg)

Příloha č. 1: Fotografie H. Gottschlinga

Příloha č. 2: Karta NSDAP H. Gottschlinga

Kreis	Ortsgruppe und Wohnort		ab
Prag	OG: Brünn Prag XII	RL. 8. 9. 43	28. SEP. 1943
KOPÍE SOUHLASÍ S OP. ... Archiv bezpečnostních složek Praha			
Name:	G o t t s c h l i n g Heinrich		
Beruf:	Bankbeamt.		
Wohnort:	Prag, Hradeschinerstr. 65		
Geb.-Datum:	29. 9. 1909	Geb.-Ort:	Kriebau
Mitgl.-Nr.	641 758	Eintritt:	1. 10. 31
PL-Nr.		GbP.-Nr.	
Austritt:	Unbef. verzogen:		
Gestorben:	Ueberviesen an Gau:		
Ausfluß:			

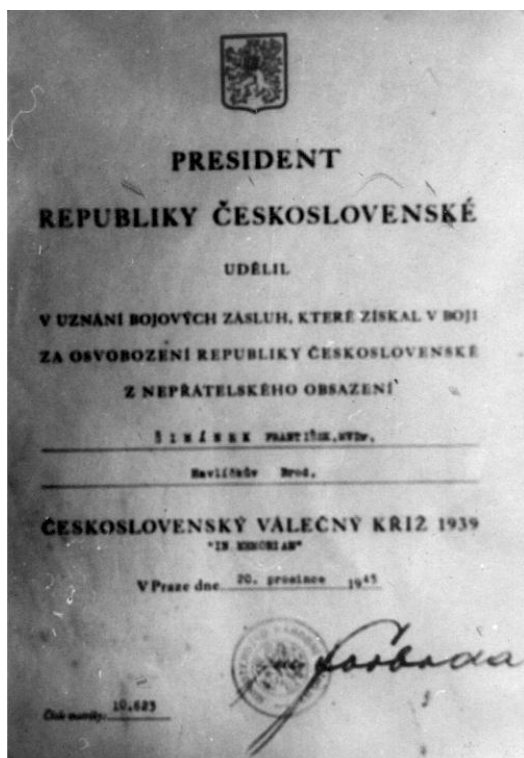
Příloha č. 3.: Karta SSO H. Gottschlinga

Dienstgrad	Bef.-Dat.	Dienststellung	von	bis	n'amtl.	Eintritt in die SS:	1. 11. 34	16 259	Dienststellung	von	bis	n'amtl.
U'Stuf.	27. 38.	F.L. SD-Hauptamt Reichsarchiv, R. Amt	27. 38. -	27. 38. -		Eintritt in die Partei:	1. 10. 34	647 758				
O'Stuf.	1. 10. 40.					Heinrich Gottschling Größe: 172 Geburtsort: <i>Rumburg</i> Anschrift und Telefon: SS-Z.A. * 15 716 Julleuchter * Winkelträger * SA-Sportabzeichen Coburger Abzeichen Olympia Blutorden Reiterabzeichen Gold. H.J.-Abzeichen Fahradabzeichen Gold. Parteiabzeichen Reichssportabzeichen Gauabzeichen D.L.R.G. Totenkopfring SS-Leistungsabzeichen Ehrenbogen						
Hpt'Stuf.	30. 4. 43.											
Stubaf.												
O'Stubaf.												
Staf.												
Oberf.												
B'rif.												
Gruf.												
O'Gruf.												
SS- und Zivilstrafen:		Familienstand: <i>verh.</i> 12. 10. 35.		Beruf: <i>Bürobeamter</i> erlernt								jetzt <i>Krim. Rat</i>
		Ehefrau: <i>Euphemia zuzijel 29. 9. 09 EydtKukkes</i> Mädchenname Geburtstag und -ort		Arbeitgeber: <i>Slapo - Prag</i>								
		Parteilogenossin: Tätigkeit in Partei: <i>NSF</i>		Volksschule <i>7 Kl.</i> Fach- od. Gew.-Schule Handelsschule		Höhere Schule <i>o. l. o. s. k. z.</i> Technikum Hochschule						
		Religion: <i>gottgl.</i> K. R. *		Fachrichtung:				Stellung im Staat (Gemeinde, Behörde, Polizei, Industrie):				
		Kinder: m. w.		Sprachen:								
		1. 15. 9. 39. 4. 1. 4.		Führerscheine:								
		2. 4. 4. 39 5. 2. 5.		Ahnennachweis:								
		3. 4. 6. 41 6. 3. 6.		Lebensborn:								
		Nationalpol. Erziehungsanstalt für Kinder:										

Příloha č. 4.: Fotografie MVDr. Františka Šimánka

Příloha č. 5.: Vyznamenání MVDr. Františka Šimánka

Anotace

Jméno a příjmení:	Vendula Hofmanová
Fakulta:	Filozofická fakulta
Katedra:	Historie
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kreisinger
Rok obhajoby:	2016
Název práce:	SS-Hauptsturmführer a kriminální rada Heinrich Gottschling (1909 – 1947). Vedoucí gestapa v Olomouci (1940 – 1942) Kladně (1943 – 1944) a Táboře (1944 – 1945)
Název v angličtině:	SS-Hauptsturmführer and criminal council Heinrich Gottschling (1909 – 1947). Chef of the Gestapo in Olomouc (1940 – 1942) Kladno (1943 – 1944) and Tábor (1944 – 1945).
Anotace:	Práce pojednává o životě Heinricha Gottschlinga, který působil jako vedoucí venkovní služebny v Olomouci, Kladně a Táboře, dále jako vedoucí referátu II A v Brně a zástupce vedoucího III. oddělení v Praze. Krom vlastního popisu jeho činnosti za války je analyzován také jeho poválečný soudní proces před MLS.
Klíčová slova:	gestapo, bezpečnostní policie, Protektorát Čechy a Morava, Olomouc, Brno, Praha, Kladno, Tábor, Kutná Hora, druhá světová válka, represivní aparát, Mimořádné lidové soudy
Anotace v angličtině:	This paper deals with life of Heinrich Gottschling, chef of the Gestapo- Außendienststelle Olomouc, Kladno, Tábor, chef of division II A in Gestapo – Staatspolizeileitstellen Brno and deputy officer of division III in Gestapo – Staatspolizeileitstellen Praha. This paper also analyses his trial after WWII within the Extraordinary People's Court in Kutná Hora
Anglická klíčová slova:	Gestapo, Security Police, Protectorate of Bohemia and Moravia, Olomouc, Brno, Praha, Kladno, Tábor, Kutná Hora, World War II, repressive power, Extraordinary People's Courts
Rozsah práce:	52 stran
Jazyk práce:	čeština